

ประมวลปัญหา-เฉลย
ข้อสอบธรรมสนามหลวง
นักธรรมโท
(๒๕๕๑-๒๕๕๘)

ข้อสอบพร้อมเฉลยครบทุกวิชา (พ.ศ. ๒๕๕๑ - พ.ศ. ๒๕๕๘)

จัดเรียงตามเนื้อหาหลักสูตรแม่กองธรรม สนามหลวง

เหมาะสำหรับพระภิกษุสามเณรเตรียมสอบธรรม สนามหลวง ระดับนักธรรมชั้นโท

ประมวลปัญหา-เฉลย
ข้อสอบธรรม สนามหลวง
นักธรรมโท
(๒๕๕๑-๒๕๕๘)

ข้อสอบพร้อมเฉลยครบทุกวิชา (พ.ศ. ๒๕๕๑ - พ.ศ. ๒๕๕๘)

จัดเรียงตามเนื้อหาหลักสูตรแม่กองธรรม สนามหลวง

เหมาะสำหรับพระภิกษุสามเณรเตรียมสอบธรรม สนามหลวง ระดับนักธรรมชั้นโท

คำนำในการจัดพิมพ์ ครั้งที่ ๑

ประมวลปัญหา-เฉลยข้อสอบธรรมสนามหลวง นักธรรมโท (๒๕๕๑-๒๕๕๕) ฉบับนี้ จัดพิมพ์ขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้อ่านปัญหาเฉลยข้อสอบธรรมสนามหลวงที่มีจำนวนข้อสอบมากและไม่ได้จัดเรียงหมวดหมู่ตามเนื้อหาในหนังสือเรียน สามารถอ่านหนังสือไปพร้อมกับศึกษาแนวข้อสอบสนามหลวงไปพร้อมกันได้ จึงได้จัดเรียงปัญหาเฉลยใหม่ โดยปรับให้มีความสอดคล้องกับเนื้อหาแต่ละบท ประกอบด้วยวิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรม วิชาธรรมวิภาค วิชาอนุพุทธประวัติ วิชาศาสนพิธี และวิชาวินัยมุข โดยรวบรวมปัญหาเฉลยไว้ ๕ ปี ตั้งแต่ ปี พ.ศ.๒๕๕๑ - พ.ศ.๒๕๕๕

ผู้จัดทำหวังว่าผู้เข้าสอบธรรม สนามหลวง ระดับนักธรรมโทจะได้ประโยชน์จากการศึกษาคู่มือฉบับนี้ สามารถช่วยเสริมความเข้าใจและจดจำแนวการออกข้อสอบธรรมสนามหลวง และใช้ตัวก่อนเข้าสอบธรรมสนามหลวง เพื่อช่วยทำให้เกิดความมั่นใจในการทำข้อสอบได้มากยิ่งขึ้น

ขอให้ทุกท่านจงมีความสุข ความเจริญรุ่งเรืองในร่มเงาบรรพพระพุทธศาสนาสืบไป ให้มีดวงปัญญาสว่างไสว รู้แจ้งเห็นแจ้งในธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้โดยง่าย โดยเร็วพลันเทอญฯ

ขอขอบคุณและอนุโมทนาบุญ

พระอดิคุณ จิตวโร

กองธรรม โรงเรียนพระปริยัติธรรม

วัดพระธรรมกาย จ.ปทุมธานี

๒๒ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๐

สารบัญ

	หน้า
ตอนที่ ๑	
๑. การเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม	๔
๑.๑ กระทู้ยอดนิม	๔
๑.๒ โครงสร้างการเขียนกระทู้ธรรม	๕
๑.๓ ตัวอย่างการเขียนกระทู้ธรรม	๖
๑.๔ ข้อสอบวิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรม	๘
ตอนที่ ๒	
๒. ข้อสอบธรรม สนามหลวง นักธรรมชั้นโท	๑๐
๒.๑ ข้อสอบ-เฉลย วิชาธรรมวิภาค	๑๐
๒.๒ ข้อสอบ-เฉลย วิชาอนุพุทธประวัติ	๒๕
๒.๓ ข้อสอบ-เฉลย วิชาศาสนพิธี	๓๖
๒.๔ ข้อสอบ-เฉลย วิชาวินัยมูข	๓๕

๑. การเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม

๑.๑ กระทู้ยอดนิยม นักธรรมชั้นโท

ยาทีลั วปะเต พิชั ตาทีลั ลภเต ผลั

กตุยานการี กตุยานั ปาปะการี จ ปาปะกั.

บุคคลหว่านพิจะเช่นใด ย่อมได้ผลเช่นนั้น

ผู้ทำกรรมดี ย่อมได้ผลดี ผู้ทำกรรมชั่ว ย่อมได้ผลชั่ว.

ที่มา สังยุตตนิกาย สคาถวรรค.

อตตะตา หิ อุตตะโน นาโถ โถ หิ นาโถ ปโร ลียา

อตตะนา หิ สุตตะเตน นาคั ลภติ ทุลลภั.

คนเล เป็นที่ฟังของคนอื่นใครเล่า จะเป็นที่ฟังได้
ก็บุคคลมีตนฝึกฝนดีแล้ว ย่อมได้ที่ฟังที่ทำได้โดยยาก.

ที่มา ขุพุทธนิกาย ธรรมบท.

โย จ วสุตตัง ชิวะ กุสิโต หินวีริโย

เอกาหัง ชิวิตัง เสโย วิริยั อารภโต ทพุหัง.

ผู้เกียจคร้าน มีความเพียรแล้ว ฟังเป็นอยู่ตั้งร้อยปี

ส่วนผู้ปรารถนามีความเพียรมั่นคง มีชีวิตอยู่เพียงวันเดียวประเสริฐกว่า.

ที่มา ขุพุทธนิกาย ธรรมบท.

ปุลญญเจ ปุริโส กยิรา กยิราเถนั ปุนปุปนั

ตมฺหิ ฉนฺทํ กยิราถ สฺโข ปญญสุต อจฺจโย.

ถ้าบุคคลจะกระทำบุญ ควรทำบุญนั้นบ่อย ๆ

ควรทำความพอใจในบุญนั้น การสั่งสมบุญนำความสุขมาให้.

ที่มา ขุพุทธนิกาย ธรรมบท.

สพฺพปาปสุต อกรรมั กุสลสุตฺต ปสมฺพทา

สจฺจิตฺต ปรีโยทปนั เอตํ พุทฺธาน สาสนั.

การไม่ทำบาปทั้งปวง ๑ การยังกุศลให้ถึงพร้อม ๑

การทำจิตของตนให้ผ่องแผ้ว ๑ นี้ เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย.

ที่มา ขุพุทธนิกาย ธรรมบท.

๑.๒ โครงสร้างการเขียนกระทู้ธรรม นักธรรมชั้นโท

(กระทู้ตั้ง)-----.

(คำแปลกระทู้ตั้ง)-----.

บัดนี้จักได้บรรยายขยายความตามธรรมเนียมที่ได้ลิขิตไว้ ณ เบื้องต้น เพื่อเป็นแนวทาง
แห่งการประพฤติปฏิบัติของสาธุชนผู้ใคร่ในธรรมสืบไป

อธิบายความว่า -----

นี้สมด้วยธรรมเนียมที่มานี้ ----- ว่า

(กระทู้รับที่ ๑)-----.

(คำแปลกระทู้รับที่ ๑)-----.

อธิบายความว่า -----

นี้สมด้วยธรรมเนียมที่มานี้ ----- ว่า

(กระทู้รับที่ ๒)-----.

(คำแปลกระทู้รับที่ ๒)-----.

อธิบายความว่า -----

สรุปความว่า -----

สมด้วยธรรมเนียมที่ได้ลิขิตไว้ ณ เบื้องต้น ว่า

(กระทู้ตั้ง)-----.

(คำแปลกระทู้ตั้ง)-----.

มีนัยตั้งได้พรรณนามาด้วยประการฉะนี้ ฯ

๑.๓ ตัวอย่างการเขียนกระทู้ธรรม นักธรรมชั้นโท

อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ โโก หิ นาโถ ปโร ลียา

อตฺตนา หิ สฺวทฺตฺนํ นาทํ ลภติ ทฺวลฺลภํ.

ตนแล เป็นที่พึ่งของตน คนอื่นใครเล่าจะเป็นที่พึ่งได้

ก็บุคคลมีตนฝึกฝนดีแล้ว ย่อมได้ที่พึ่งที่หาได้โดยยาก.

บัดนี้จักได้บรรยายขยายความตามธรรมภาษิตที่ได้ลิขิตไว้ ณ เบื้องต้น เพื่อเป็นแนวทาง
แห่งการประพฤติปฏิบัติของสาธุชนผู้ใคร่ในธรรมสืบไป

อธิบายความว่า คำว่า ตน หมายถึง ร่างกายและจิตใจที่เรียกว่าอัตภาพ หรือตัวตนของเรา ใน
คำว่า ตนแลเป็นที่พึ่งของตน หมายถึง ให้พึ่งตัวเองให้มาก ในขณะที่ร่างกายแข็งแรง เพราะคนอื่นที่
เรายึดเป็นที่พึ่งไปตลอดชีวิต ย่อมจะทำได้โดยยาก การพึ่งตนเองทำได้ ๒ อย่าง คือ ๑) ทางร่างกาย
อาศัยร่างกายทำงานประกอบสัมมาอาชีพดำรงชีวิต ๒) ทางจิตใจอาศัยร่างกายนี้เป็นส่วนหนึ่งที่จะ
ตอบสนองให้ทำสิ่งต่างๆ เช่น การให้ทาน รักษาศีล เจริญภาวนา บุคคลที่ทำบุญไว้มาก ผลบุญนั้น
ย่อมทำให้ได้รับความสุขทั้งในภพชาตินี้และในภพชาติเบื้องหน้า นี้สมด้วยธรรมภาษิตที่มานิ ชู
ททกนิกาย ธรรมบท ว่า

บุญญญเจ ปุริโส กยิรา กยิราถนํ ปุณฺปฺปุนํ

ตมฺหิ ฉนฺทํ กยิราธ สุโข บุญญสฺส อจฺจโย.

ถ้าบุคคลจะกระทำบุญ ควรทำบุญนั้นบ่อย ๆ

ควรทำความพอใจในบุญนั้น การสั่งสมบุญนำความสุขมาให้.

อธิบายความว่า บุญ หมายถึง สิ่งเกิดขึ้นในจิตใจ แล้วทำให้จิตใจใสสะอาดบริสุทธิ์
ปราศจากความเศร้าหมองขุ่นมัว บุญเป็นชื่อของความสุขและความสำเร็จ เป็นผลจากการประกอบ
กรรมดี เกิดขึ้นได้ด้วยอาการ ๓ อย่าง คือ ๑) ทานมัย บุญสำเร็จด้วยการให้ทาน ๒) ศีลมัย บุญสำเร็จ
ด้วยการรักษาศีล ๓) ภาวนามัย บุญสำเร็จด้วยการเจริญสมาธิ คนทั่วไปแม้จะมองไม่เห็นบุญ แต่
สามารถรู้อาการของบุญหรือผลของบุญได้ว่าเกิดขึ้นแล้วทำให้จิตใจชุ่มชื้นเป็นสุข และสามารถ
ติดตามผู้ที่ทำบุญเหมือนเงาติดตามตัว อีกทั้งบุญยังเป็นของเฉพาะตน อยากได้ต้องทำเอง ไม่
สามารถให้ใครทำแทนได้ บุญสามารถสั่งสมได้ด้วยการทำความดี การทำบุญจึงควรทำความพึง
พอใจ ควรมีอุตสาหะชวนชวนในบุญ เพราะการสั่งสมบุญ เชื่อว่าทำให้เกิดความสุข และการทำบุญ
ต้องอาศัยความเพียรทำอย่างสม่ำเสมอ อย่าเกียจคร้านในการทำบุญ จะเป็นผู้มีชีวิตอยู่อย่าง
ประเสริฐ ไม่ปล่อยเวลาให้ล่วงเลยไปโดยเปล่าประโยชน์ นี้สมด้วยธรรมภาษิตที่มานิ ชูททก
นิกาย ธรรมบท ว่า

โย จ วุสสตํ ชีเว กุสฺสิตํ หีนวีริโย

เอกาหํ ชีวิตํ เสโยโย วิริยํ อารภโต ทพฺพหํ.

ผู้เกียจคร้าน มีความเพียรเลว พึ่งเป็นอยู่ตั้งร้อยปี

ส่วนผู้ปรารถนาคความเพียรมั่นคง มีชีวิตอยู่เพียงวันเดียวประเสริฐกว่า.

อธิบายความว่า คำว่า เกียจคร้าน คือ การไม่ยอมทำงาน ผัดวันประกันพรุ่งให้เวลาผ่านไป โดยเปล่าประโยชน์ คำว่า มีความเพียรเลว คือ เพียรพยายามทำความไม่ดี มีการลักขโมย ปล้น จี้ วิ่งราวทรัพย์ เบียดเบียนผู้อื่น ทำความเดือดร้อนให้ผู้อื่น ชอบทำงานที่ไร้ประโยชน์ คำว่า ผู้ปรารถนาคความเพียรมั่นคง คือ คนที่มีความพยายามทำสิ่งที่เป็นบุญกุศลหมั่นทำความเพียรเพื่อชำระจิตใจให้สะอาดหมดจด ดังนั้นผู้ที่เกียจคร้าน เพียรทำสิ่งชั่วไม่ทำสิ่งที่ดีงาม ถึงมีอายุยืนเป็นร้อยปีก็เปล่าประโยชน์ ไม่มีใครๆ ต้องการ เมื่อตายไปย่อมไปอบายภูมิ มีนรก เป็นต้น ส่วนผู้ที่มีความขยันหมั่นเพียรประกอบบุญกุศล มีความเพียรมั่นคง ปรารถนาคความเพียรมั่นคง ประพฤติปฏิบัติธรรม เมื่อตายไปย่อมไปสู่สุคติโลกสวรรค์

สรุปความว่า บุคคลควรทำที่พึ่งให้ตนเอง คือการสั่งสมบุญกุศลไว้ในขณะที่ยังมีชีวิต ไม่ควรหวังพึ่งให้ผู้อื่นทำให้ ด้วยการให้ทาน รักษาศีล เจริญภาวนาไว้ให้มาก เพราะผลบุญย่อมทำให้ได้รับความสุขทั้งในภพชาตินี้และในภพชาติเบื้องหน้า การหมั่นทำบุญนั้นต้องอาศัยความเพียรอย่างสม่ำเสมอ สั่งสมบุญให้มากที่สุดขณะที่ร่างกายและจิตใจยังแข็งแรง จึงจะเป็นชีวิตที่ประเสริฐเมื่อยามละโลกนี้ บุญที่ทำไว้ดีแล้ว ย่อมทำให้ได้ไปสู่สุคติโลกสวรรค์ และพระนิพพานได้ในที่สุด สมด้วยธรรมภาษิตที่ได้ลิขิตไว้ ณ เบื้องต้นว่า

อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ โโก หิ นาโถ ปโร สฺยา

อตฺตนา หิ สฺตฺตนาเตน นาถํ ลภติ ทูลลภํ.

ตนแล เป็นที่พึ่งของตน คนอื่นใครเล่า จะเป็นที่พึ่งได้

ก็บุคคลมีตนฝึกฝนดีแล้ว ย่อมได้ที่พึ่งที่หาได้โดยยาก.

มีนัยดังได้พรรณนามาด้วยประการฉะนี้ ฯ

๑.๔ ข้อสอบวิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรม นักธรรมชั้นโท

ปี ๒๕๕๑

ขนุดโก เมตตวา   ลาภียสสุตี สุขสีลวา
 ปิโย เทวมนุสสานัน   มนาโป โหติ ขนุดโก.
 ผู้มีขันตินับว่ามีเมตตวา มีลาภ มียศ และมีสุขเสมอ
 ผู้มีขันติเป็นที่รัก ที่ชอบใจของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย.

ต.ม. ๒๒๒

ปี ๒๕๕๒

อวณฺณญจ อภิตฺตญจ   ทุสฺสึโล ลภเต นโร
 วณฺณํ ภิตฺตึ ปตฺตญจ   สทา ลภติ สีลวา.
 คนผู้ทูลดี ข่อมได้รับความดีเทียบ และความเสียชื่อเสียง
 ส่วนผู้มีศีล ข่อมได้รับชื่อเสียงและความยกย่องสรรเสริญทุกเมื่อ.

จุ.เถร. ๒๖/๓๕๗

ปี ๒๕๕๓

กฺลฺยาณิเมว มุญฺเจยฺย   น หิ มุญฺเจยฺย ปาปิกํ
 โมกฺโข กฺลฺยาณิยา   สาธุ มุตฺวา ตปฺปติ ปาปิกํ.
 พึ่งปลั่งวาจางามเท่านั้น ไม่พึ่งปลั่งวาจาชั่วเลย
 การปลั่งวาจางาม ยังประโยชน์ให้สำเร็จ คนปลั่งวาจาชั่วย่อมเดือดร้อน.

จุ.ชา.เอก. ๒๗/๒๘

ปี ๒๕๕๔

อฺคฺคฺสุมิ ทานํทตฺตํ   อฺคฺคํปฺญญูปวทฺตติ
 อฺคฺคํอายุ จ วณฺโณ   จ ยโส ภิตฺติ สุขํ พลํ.
 เมื่อให้ทานในวัดอุอันเลิศ บุญอันเลิศ
 อายุ วรรณะ ยศ เกียรติ สุข และกำลังอันเลิศ ก็เจริญ.

จุ.อิติ. ๒๕/๒๕๕

ปี ๒๕๕๕

อฺทฺพิณฺทฺนิปาเตน   อฺทฺกฺมฺโกปิ ปฺรูติ
 อานฺรูติ พาโล ปาปสฺส   โถกํโถกํป อานฺนํ.

แม่หมอน้ำยังเต็มด้วยหยาดน้ำฉันใด คนเขลสิ่งสมบาป
แม่ทีละน้อย ๆ ก็เต็มด้วยบาปฉันนั้น.

พ.ธ. ๒๕/๓๑

ปี ๒๕๕๖

มธฺวา มณฺญติ พาโล ยาว ปาปี น จจติ
ยทา จ ปจฺจติ ปาปี อถ ทุกฺขํ นิคจฺจติ.

ตราบเท่าที่บาปยังไม่ให้ผล คนเขลายังเข้าใจว่ามีรสหวาน
แต่บาปให้ผลเมื่อใด คนเขลาข่อมประสพทุกข์เมื่อนั้น.

พ.ธ. ๒๕/๒๔

ปี ๒๕๕๗

โย จ วตฺสสฺสํ ชิเว ทฺวปฺปญฺญ โสสมาทิโต
เอกาหํ ชิวิตํ เสยฺโย ปญฺญวนฺตสฺส ฉายิโน.
ผู้ใดมีปัญญาทราม มีใจไม่มั่นคง พึ่งเป็นอยู่ตั้งร้อยปี
ส่วนผู้มีปัญญาเฟื่องพินิจ มีชีวิตอยู่เพียงวันเดียว ดีกว่า

พ.ธ. ๒๕/๒๕.

ปี ๒๕๕๘

อวณฺณญจ อกิตฺติญจ ทฺุสฺสีโล ลภเต นโร
วณฺณํ กิตฺตํ ปสฺสญจ สทา ลภติ สีลวา.

คนผู้ทูล ข่อมได้รับความดีเตียน และความเสียชื่อเสียง
ส่วนผู้มีศีล ข่อมได้รับชื่อเสียงและความยกย่องสรรเสริญทุกเมื่อ.

(ศีลวตุเถร) พ.เถร. ๒๖/๓๕๗.

ปี ๒๕๕๙

อจฺจยฺนติ อโหฺรคฺตา ชิวิตํ อฺุปรุชฺชติ
อายุ จิยติ มจฺจานํ กุณฺนุทีนํว โอทกํ.

วันคืนข่อมล่วงไป ชีวิตข่อมหมดเข้าไป
อายุของสัตว์ข่อมสิ้นไป เหมือนน้ำแห่งแม่น้ำน้อยๆ ละนั้น.

พ.มหา. ๒๕/๑๔๔

๒. ข้อสอบธรรม สนามหลวง นักธรรมชั้นโท

๒.๑ ข้อสอบ-เฉลย วิชาธรรมวิภาค

ทุกะ คือ หมวด ๒

๑. พระอริยบุคคล ๘ จำพวก จำพวกไหนชื่อว่าพระเสขะ และพระอเสขะ ? (๒๕๕๓)

ตอบ : พระอริยบุคคล ๗ เบื้องต้น ชื่อว่าพระเสขะ เพราะเป็นผู้ยังต้องปฏิบัติเพื่อบรรลุ
มรรคผลเบื้องสูง ๆ

พระอริยบุคคลผู้ตั้งอยู่ในอรหัตผล ชื่อว่าพระอเสขะ เพราะเสร็จกิจอันจะต้องทำ
แล้ว ๆ

๒. ในอริยบุคคล ๒ พระเสขะผู้ยังต้องศึกษา คือศึกษาเรื่องอะไร ? ผู้ศึกษากำลังสอบ
ธรรมอยู่นี้เรียกว่าพระเสขะได้หรือไม่ ? (๒๕๕๔)

ตอบ : คือ ศึกษาในอริศีล ในอริจิต และในอริปัญญา อีกอย่างหนึ่งหมายถึงต้องศึกษาและ
ต้องปฏิบัติเพื่อมรรคผลเบื้องสูงขึ้นไป ๆ

ยังเรียกว่าพระเสขะไม่ได้ ถ้าไม่ใช่พระอริยบุคคล ๗ จำพวกเบื้องต้น ๆ

๓. สมถกรรมฐาน และวิปัสณากรรมฐาน มุ่งผลแห่งการปฏิบัติอย่างไร ? (๒๕๕๖)

ตอบ : สมถกรรมฐานมุ่งผลคือความสงบ ส่วนวิปัสณากรรมฐานมุ่งผลคือความเรื่อง
ปัญญา ๆ

๔. กัมมัฏฐานที่พระอุปัชฌาย์สอนแก่ผู้ขอบรรพชาอุปสมบทว่า เกสา โลมา นขา ทนฺตา
ตโจ ตโจ ทนฺตา นขา โลมา เกสา นั้นเรียกชื่อว่าอะไร ? เป็นสมถกัมมัฏฐานหรือวิปัสณา
กัมมัฏฐาน ? (๒๕๕๕)

ตอบ : ชื่อว่า ตจปัญจกรรมฐาน หรือมูลกัมมัฏฐาน ๆ

เป็นได้ทั้งสมถกัมมัฏฐานและวิปัสณากรรมฐาน ๆ

๕. ตจปัญจกัมมัฏฐาน เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าอะไร ? มีอะไรบ้าง ? จัดเป็นสมถ
กัมมัฏฐานหรือวิปัสณากรรมฐาน ? (๒๕๕๒)

ตอบ : เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า มูลกัมมัฏฐาน มีเกสา ผม, โลมา ขน, นขา เล็บ, ทนฺตา ฟัน
และตโจ หน้

เป็นได้ทั้งสมถกัมมัฏฐานและวิปัสณากรรมฐาน ๆ

๖. รากะ โลกะ อิศสา กลิ่น รส อย่างไรเป็นกิเลสคาม อย่างไรเป็นวัตถุคาม ? (๒๕๕๓)

ตอบ : รากะ โลกะ อิศสา เป็นกิเลสคาม

กลิ่น รส เป็นวัตถุคาม ๆ

๗. ทิฏฐิ ที่หมายถึงความเห็นผิด ๒ อย่าง มีอะไรบ้าง ? (๒๕๕๖)

ตอบ : มี ๑. สัสสตทิฏฐิ ความเห็นว่าเที่ยง

๒. อัจเฉททิฏฐิ ความเห็นว่าขาดสูญ ฯ

๘. ปาพจน์ ๒ คือกรรมและวินัย นั้นทราบแล้ว อยากทราบว่าความปฏิบัติอย่างไรจัดเป็น
กรรมความปฏิบัติอย่างไรจัดเป็นวินัย ? (๒๕๕๘)

ตอบ : ความปฏิบัติเป็นทางนา ความประพฤติและอัชฌาสัยให้ประณีตขึ้น จัดเป็นกรรม
ความปฏิบัติเนื่องด้วยระเบียบอันทรงตั้งไว้ด้วยพุทธอาณา เป็นสิกขาบทหรือ
อภิสมาจาร เป็นทางนา ความประพฤติให้สม่ำเสมอหรือเป็นเครื่องบริหาร
คณะจัดเป็นวินัย ฯ

๙. แสงหาอะไรเป็นการแสวงหาอย่างประเสริฐ แสงหาอะไรเป็นการแสวงหาไม่
ประเสริฐ ? (๒๕๕๕)

ตอบ : ในพระสูตรแสดงว่า แสงหาสภาพอันมิใช่ของมีชรา พยาธิ มรณะ คือ คุณธรรมมี
พระนิพพานเป็นอย่างสูง เป็นการแสวงหาอย่างประเสริฐ เรียกว่า อริยปริเยสนา ฯ
แสวงหาของมีชรา พยาธิ มรณะ เช่น หาของเล่น เป็นการแสวงหาไม่ประเสริฐ
เรียกว่า อนริยปริเยสนา ฯ

๑๐. สังขตธรรม คืออะไร ? มีลักษณะอย่างไร ? (๒๕๕๓)

ตอบ : คือธรรมอันปัจจัยปรุงแต่ง ฯ

มีลักษณะ คือ มีความเกิดขึ้นในเบื้องต้น มีความดับ ไปในที่สุด และเมื่อยังตั้งอยู่มี
ความแปรปรวนปรากฏ ฯ

๑๑. สังขตธรรม และ อสังขตธรรม ต่างกันอย่างไร ? สัตว์ ต้นไม้ ภูเขา เป็นสังขตธรรม
เพราะมีลักษณะอย่างไร ? (๒๕๕๗)

ตอบ : สังขตธรรม คือ ธรรมอันปัจจัยปรุงแต่ง มีความเกิดขึ้นในเบื้องต้น ผันแปรใน
ท่ามกลาง และแตกสลายไปในที่สุด,
อสังขตธรรมนั้นเป็นธรรมอันปัจจัยไม่ได้ปรุงแต่ง คือ ไม่เกิด ไม่เปลี่ยนแปลงและ
ไม่แตกสลาย, สัตว์ ต้นไม้ ภูเขาเป็นสังขตธรรมเพราะมีความเกิดขึ้นในเบื้องต้น
ผันแปรในท่ามกลาง และแตกสลายไปในที่สุด ฯ

๑๒. ความเกิดขึ้น ความตั้งอยู่ ความดับไป เป็นลักษณะของธรรมอะไร สัตว์บุคคลมี
ลักษณะเช่นนั้นหรือไม่ ? จงอธิบาย (๒๕๕๒)

ตอบ : เป็นลักษณะของสังขตธรรม มีลักษณะเช่นนั้นคือเมื่อสัตว์บุคคลเกิดมาแล้วก็เป็น
ความเกิดขึ้น ต่อมาก็เจริญเติบโตผ่านวัยทั้ง ๓ ก็เป็นความตั้งอยู่ เมื่อตายก็เป็นความ

ดับไป ฯ

๑๓. มหาภูตรูปและอุปาทายรูปคืออะไร ? (๒๕๕๔)

ตอบ : มหาภูตรูป คือ รูปใหญ่ ได้แก่ ธาตุ ๔ มี ปฐวี อาโป เตโช วาโย ฯ

อุปาทายรูป คือ รูป อาศัยมหาภูตรูปนั้น ฯ

๑๔. มหาภูตรูป คืออะไร ? มีความเกี่ยวเนื่องกับอุปาทายรูปอย่างไร ? (๒๕๕๓)

ตอบ : มหาภูตรูป คือรูปใหญ่ ได้แก่สิ่งที่ธาตุ ๔ มาประชุมกันขึ้นเป็นกองรูป ฯ

เกี่ยวเนื่องกัน เพราะเป็นที่ตั้งอาศัยของอุปาทายรูป (รูปย่อยต่าง ๆ) และเป็นรูปที่ปรากฏชัดเจน เห็นและรับรู้ได้ง่าย

๑๕. วิมุตติ กับ วิโมกข์ ต่างกันอย่างไร ? สมุจเฉทวิมุตติ มีอธิบายอย่างไร ? (๒๕๕๔)

ตอบ : ต่างกันแต่โดยพยัญชนะ แต่ที่พ้นจาก รากะ โทสะ โมหะได้เท่ากันโดยอรรถ ฯ

มีอธิบายว่า ความพ้นจากกิเลสด้วยอำนาจอริยมรรค กิเลสเหล่านั้นขาดเด็ดไป ไม่กลับเกิดอีก ฯ

๑๖. เจโตวิมุตติ กับ ปัญญาวิมุตติ ต่างกันอย่างไร ? (๒๕๕๕)

ตอบ : เจโตวิมุตติ เป็นวิมุตติของท่านผู้ได้บรรลุฌานมาก่อนแล้ว จึงบำเพ็ญวิปัสสนาต่อ

ส่วนปัญญาวิมุตติ เป็นวิมุตติของท่านผู้ได้บรรลุด้วยลำพังบำเพ็ญวิปัสสนาล้วน
อีกนัยหนึ่ง เรียกเจโตวิมุตติเพราะพ้น จากรากะ เรียกปัญญาวิมุตติเพราะพ้นจาก
อวิชชา ฯ

๑๗. เจโตวิมุตติ กับ ปัญญาวิมุตติ ต่างกันอย่างไร ? (๒๕๕๑)

ตอบ : เจโตวิมุตติ เป็นวิมุตติของท่านผู้ได้บรรลุฌานมาก่อนแล้ว จึงบำเพ็ญวิปัสสนาต่อ

ปัญญาวิมุตติ เป็นวิมุตติของท่านผู้ได้บรรลุด้วยลำพังบำเพ็ญวิปัสสนาล้วน
อีกนัยหนึ่ง เรียก เจโตวิมุตติเพราะพ้นจากรากะ เรียกปัญญาวิมุตติ เพราะพ้นจาก
อวิชชา ฯ

๑๘. รูปในชั้น ๕ แบ่งเป็น ๒ ได้แก่อะไรบ้าง ? จงอธิบายมาสั้น ๆ พอเข้าใจ (๒๕๕๑)

ตอบ : ได้แก่ มหาภูตรูป และ อุปาทายรูป ฯ

มหาภูตรูป คือ รูปใหญ่ อันได้แก่ ธาตุ ๔ มีดิน น้ำ ไฟ ลม

อุปาทายรูป คือ รูปอาศัย เป็นอาการของมหาภูตรูป เช่น ประสาท ๕ มีจักขุ

ประสาท เป็นต้น โคจร ๕ มีรูปารมณเป็นต้น ฯ

ติคะ คือหมวด ๓

๑. ความตรีนฝ่ายชั่ว เรียกว่าอะไร ? มีกี่อย่าง ? อะไรบ้าง ? (๒๕๕๕)

ตอบ : เรียกว่า อกุศลวิตก ฯ มี ๓ อย่าง ฯ

คือ ๑. กามวิตก ความตรีนในทางกาม

๒. พยาบาทวิตก ความตรีนในทางพยาบาท

๓. วิหิงสาวิตก ความตรีนในทางเบียดเบียน ๑

๒. กุศลวิตก มีอะไรบ้าง ? สงเคราะห์เข้าในมรรคมองค์ ๘ ข้อไหนได้ ? (๒๕๕๖)

ตอบ : มี ๑. เนกขัมมวิตก ความตรีนในทางปราศจากกาม

๒. อพยาบาทวิตก ความตรีนในทางไม่พยาบาท

๓. อวิหิงสาวิตก ความตรีนในทางไม่เบียดเบียน ๑

สงเคราะห์เข้าในข้อ สัมมาสังกัปปะ ๑

๓. โลกัถลจิริยา ที่พระพุทธองค์ทรงประพฤตินั้นเป็นประโยชน์แก่โลกนั้น มีอธิบายอย่างไร ? (๒๕๕๘)

ตอบ : มีอธิบายว่า ทรงประพฤติเป็นประโยชน์แก่มหาชนที่นับว่าสัตว์โลกทั่วไป เช่น

ทรงแผ่พระญาณตรวจดูสัตว์โลกทุกเข้าคำ ผู้ใดปรากฏในข่ายพระญาณ เสด็จไปโปรดผู้นั้น

สรุปคือ ทรงสงเคราะห์คนทั้งหลายโดยฐานเป็นเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ๑

๔. เมตตากับปรานีมีความหมายต่างกันหรือเหมือนกันอย่างไร ? และอย่างไรกันจำกัดวิตกอะไร ? (๒๕๕๔)

ตอบ : เมตตา หมายถึง ความรักใคร่หรือความหวังดี, ปรานี หมายถึง ความปรารถนาให้

ผู้อื่นพ้นจากความทุกข์เข้าลักษณะแห่งกรุณา ๑

เมตตากำจัดพยาบาทวิตก ปรานีกำจัดวิหิงสาวิตก ๑

๕. กิเลส กรรม วิบาก ได้ชื่อว่า วัฏฏะ เพราะเหตุไร ? จะตัดให้ขาดได้ด้วยอะไร ?

(๒๕๕๗)

ตอบ : กิเลสผลักดันให้บุคคลทำกรรมทั้งที่เป็นกุศลและอกุศล เมื่อทำกรรมก็ต้องได้รับ

วิบากคือ ผลของกรรม เมื่อเสวยวิบากอยู่ก็เกิดกิเลสอีก เมื่อกิเลสเกิดก็ผลักดันให้ทำกรรมอีก หมุนวนกันไปอย่างนี้ ๑

จะตัดให้ขาดได้ด้วยอรหัตตมรรคญาณ ๑

๖. กตญาณ เป็นไปในอริยสัจ ๔ อย่างไร ? (๒๕๕๗)

ตอบ : กตญาณ คือความรู้ชัดซึ่งกิจในอริยสัจ ๔ ที่ได้กระทำแล้ว ๑

๗. การฆ่าสัตว์อย่างไรเกิดทางกายทวาร อย่างไรเกิดทางวจีทวาร ? (๒๕๕๖)

ตอบ : ฆ่าด้วยตนเองเกิดทางกายทวาร, ใช้อำนาจผู้อื่นฆ่าเกิดทางวจีทวาร ๑

๘. ญาณ ๓ ที่เป็นไปในทุกขสมุทัย มีอธิบายอย่างไร ? (๒๕๕๖)

ตอบ : มีอธิบายว่า

๑. ปรีชาหยั่งรู้ว่า นี้ทุกขสมุทัยเป็นเหตุให้ทุกข์เกิดจริง จัดเป็นสังจญาณ
๒. ปรีชาหยั่งรู้ว่า นี้ทุกขสมุทัย ควรละ จัดเป็นกิจจญาณ
๓. ปรีชาหยั่งรู้ว่า นี้ทุกขสมุทัย ละได้แล้ว จัดเป็นกตญาณ ฯ

๙. ญาณ ๓ ที่เป็นไปในทุกขสัง มีอธิบายอย่างไร ? (๒๕๕๕)

ตอบ : มีอธิบายว่า

๑. ปรีชาหยั่งรู้ว่า นี้ทุกขสัง จัดเป็นสังจญาณ
๒. ปรีชาหยั่งรู้ว่า ทุกขสังเป็นสภาพที่ควรกำหนดรู้ จัดเป็นกิจจญาณ
๓. ปรีชาหยั่งรู้ว่า ทุกขสังที่ควรกำหนดรู้ ได้กำหนดรู้แล้ว จัดเป็นกตญาณ ฯ

๑๐. ญาณ ๓ ที่เป็นไปในอริยสัง ๔ มีอะไรบ้าง ? ญาณ ๓ ที่เป็นไปในทุกขนิโรธสังมีอธิบายอย่างไร ? (๒๕๕๓)

ตอบ : มี ๑. สังจญาณ ปรีชาหยั่งรู้ อริยสัง

๒. กิจจญาณ ปรีชาหยั่งรู้กิจอันควรทำ
๓. กตญาณ ปรีชาหยั่งรู้กิจอันทำแล้ว ฯ

มีอธิบายว่า

๑. ปรีชาหยั่งรู้ว่า นี้ทุกขนิโรธสัง จัดเป็นสังจญาณ
๒. ปรีชาหยั่งรู้ว่า ทุกขนิโรธสังเป็นสภาพที่ควรทำให้แจ้ง จัดเป็นกิจจญาณ
๓. ปรีชาหยั่งรู้ว่า ทุกขนิโรธสังที่ควรทำให้แจ้ง ฯ แล้ว จัดเป็นกตญาณ ฯ

๑๑. อาสวัภยญาณ รู้จักทำอาสวะให้สิ้น อธิบายอย่างไร ? (๒๕๕๒)

ตอบ : มีอธิบายอย่างนี้ รู้ชัดตามจริงว่า นี้ทุกข์ นี้ทุกขสมุทัย นี้ทุกขนิโรธ นี้ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา เหล่านี้อาสวะ นี้เหตุเกิดอาสวะ นี้ความดับอาสวะ นี้ทางไปถึงความดับอาสวะ เมื่อรู้เห็นอย่างนี้จิตพ้นแล้วจากกามาสวะ ภวาสวะ อวิชชาสวะ ฯ

๑๒. กิจจญาณ คืออะไร ? เป็นไปในอริยสัง ๔ อย่างไร ? (๒๕๕๑)

ตอบ : คือ ปรีชาหยั่งรู้กิจอันควรทำ ฯ

ปรีชาหยั่งรู้ว่า ทุกข์เป็นธรรมชาติที่ควรกำหนดรู้ ทุกขสมุทัยเป็นธรรมชาติที่ควรละทุกขนิโรธเป็นธรรมชาติที่ควรทำให้แจ้ง ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาเป็นธรรมชาติที่ควรทำให้เกิด ฯ

๑๓. ผู้มีอัตตชาติปเตยยะกับผู้มีรัจฉาชาติปเตยยะ มีความมุ่งหมายในการทำงานต่างกันอย่างไร ? (๒๕๕๕)

ตอบ : ผู้มีอัตตชาติปเตยยะปรารถนาภาวะของตนเป็นใหญ่ ทำด้วยมุ่งให้สมภาวะของตน ผู้ทำมุ่งผลอันจะได้แก่ตน หรือมุ่งความสะดวกแห่งตน ส่วนผู้มีรัจฉาชาติปเตยยะ ทำด้วยไม่มุ่งหมายอย่างอื่น เป็นแต่เห็นสมควรเห็นว่าลูกก็ทำหรือทำด้วยอำนาจเมตตากฎาเป็นอาทิ ฯ

๑๔. ปิฎก ๓ ได้แก่อะไรบ้าง แต่ละปิฎกว่าด้วยเรื่องอะไร ? (๒๕๕๒)

ตอบ : ได้แก่ พระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก และพระอภิธรรมปิฎก พระวินัยปิฎก ว่าด้วยเรื่องกฎระเบียบข้อบังคับที่นำความประพฤติให้สม่ำเสมอหรือเป็นเครื่องบริหารคณะ พระสุตตันตปิฎก ว่าด้วยคำสอนยกบุคคลเป็นที่ตั้ง พระอภิธรรมปิฎก ว่าด้วยคำสอนยกธรรมล้วนๆ ไม่เจือด้วยสัตว์หรือบุคคลเป็นที่ตั้ง ฯ

๑๕. ปาฏิหาริย์ ๓ มีอะไรบ้าง ? อย่งไหนเป็นอัศจรรย์ที่สุด ? (๒๕๕๑)

ตอบ : มี อิทธิปาฏิหาริย์ ฤทธิ์เป็นอัศจรรย์
อาเทศนาปาฏิหาริย์ ดักใจเป็นอัศจรรย์
อนุศาสนีปาฏิหาริย์ คำสอนเป็นอัศจรรย์ ฯ
อนุศาสนีปาฏิหาริย์ เป็นอัศจรรย์ที่สุด ฯ

๑๖. ไตรวิภวัญจะ อันได้แก่ กิเลสวิภวัญจะ กัมมวิภวัญจะ วิปากวิภวัญจะ มีสภาพเกี่ยวเนื่องกันไปอย่างไร ? ตัดให้ขาดได้ด้วยอะไร ? (๒๕๕๔)

ตอบ : อย่างนี้ คือ กิเลสเกิดขึ้นแล้วให้ทำกรรม ครั้นทำกรรมแล้ว ย่อมได้รับวิปากแห่งกรรม เมื่อได้รับวิปากกิเลสก็เกิดขึ้นอีก วนกันไปอย่างนี้ ฯ
ได้ด้วยอรหัตตมรรคญาณ ฯ

๑๗. ภพกับภูมิต่างกันอย่างไร ? มีอย่างละเท่าไร ? (๒๕๕๓)

ตอบ : ภพ หมายถึง โลกเป็นที่อยู่ต่างชั้นแห่งหมู่สัตว์ มี ๓ ฯ
ภูมิ หมายถึง ภาวะอันประณีตขึ้นไปเป็นชั้น ๆ แห่งจิตและเจตสิก มี ๔ ฯ

๑๘. กิเลส กรรม วิปาก เรียกว่าวิภวัญจะ เพราะเหตุไร ? จงอธิบาย (๒๕๕๑)

ตอบ : เพราะวน คือหมุนเวียนกันไป ฯ
อธิบายว่า กิเลสเกิดขึ้นแล้วให้ทำกรรม ครั้นทำกรรมแล้ว ย่อมได้รับวิปากแห่งกรรม เมื่อได้รับวิปาก กิเลสก็เกิดขึ้นอีก วนกันไปอย่างนี้ ฯ

๑๙. คำว่า พระโศดาบัน และ สัตตักขัตตปุรมะ มีอธิบายอย่างไร ? (๒๕๕๑)

ตอบ : พระโศดาบัน คือ พระอริยบุคคลผู้ได้บรรลุอริยผลขั้นแรก ๆ

สัตตักขัตตปุรมะ คือ พระโศดาบันผู้จะเกิดอีก ๗ ชาติเป็นอย่างยิ่ง ๆ

๒๐. คำว่า “โศดาบัน” แปลว่าอะไร ? ผู้บรรลุโศดาบันนั้น ละสังโยชน์อะไรได้เด็ดขาด ?

(๒๕๕๕)

ตอบ : โศดาบัน แปลว่า ผู้แรกถึงกระแสพระนิพพาน ๆ

ท่านละสังโยชน์ได้เด็ดขาด ๓ อย่าง คือ

๑. สักกายทิฏฐิ

๒. วิจิกิจฉา

๓. สิ้นพหุปรามาส ฯ

๒๑. พระโศดาบัน แปลว่าอะไร ? หมายถึงพระอริยบุคคลผู้ละสังโยชน์อะไรได้ขาดบ้าง ?

(๒๕๕๓)

ตอบ : แปลว่า ผู้แรกเข้าถึงกระแสพระนิพพาน ๆ

ละสักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา และสิ้นพหุปรามาสได้ขาด ฯ

๒๒. สังโยชน์คืออะไร ? พระโศดาบันละสังโยชน์อะไรได้ขาดบ้าง ? (๒๕๕๒)

ตอบ : คือ กิเลสอันผูกใจสัตว์ไว้ ฯ

ละสังโยชน์ ๓ เบื้องต้นได้ขาด คือ

๑) สักกายทิฏฐิ ๒) วิจิกิจฉา ๓) สิ้นพหุปรามาส ฯ

๒๓. ในสังขาร ๓ อะไรชื่อว่ากายสังขารและวจีสังขาร ? เพราะเหตุไรจึงได้ชื่อนั้น ?

(๒๕๕๘)

ตอบ : ลมอัสนาสะปัสสาสะ ได้ชื่อว่ากายสังขาร เพราะปรนปรือกายให้เป็นอยู่ติด กับ

วจีสาร ได้ชื่อว่า วจีสังขาร เพราะตรีแล้ว ตรงแล้วจึงพูด ไม่เช่นนั้นวาจานั้นจักไม่

เป็นภาษา ฯ

๒๔. วิเวก ๓ คืออะไรบ้าง ? จงอธิบายแต่ละอย่างพอเข้าใจ ? (๒๕๕๘)

ตอบ : คือ กายวิเวก สงัดกาย ได้แก่ อยู่ในที่สงัด จิตตวิเวก สงัดจิต ได้แก่ ทำจิตใจให้สงบ

ด้วยสมถภาวนา อุปริวิเวก สงัดกิเลส ได้แก่ ทำใจให้บริสุทธิ์จากกิเลสด้วย

วิปัสสนาภาวนา ฯ

จตุกกะ คือ หมวด ๔

๑. อปัสเสนธรรมชื่อว่า “พิจารณาแล้วบรรเทาของอย่างหนึ่ง” ของอย่างหนึ่งนั้น คืออะไร (๒๕๕๘)

ตอบ : คือ อกุศลวิตกอันสัมปยุตด้วยกาม พยาบาท วิหิงสา ฯ

๒. อปัสเสนธรรม (ธรรมเป็นที่พึงพิง) ข้อที่ ๒ ว่า พิจารณาแล้วอดกลั้นของอย่างหนึ่ง นั้นมีอธิบาย อย่างไร ? (๒๕๕๕)

ตอบ : มีอธิบายว่า อดกลั้นอารมณ์อันไม่เป็นที่เจริญใจ ต่างโดยหนาว ร้อน หิว กระหาย ถ้อยคำเสียดแทง และทุกขเวทนาอันแรงกล้า ฯ

๓. การแผ่เมตตาในพรหมวิหาร กับในอัปมัญญา ต่างกันอย่างไร ? (๒๕๕๓)

ตอบ : เมตตาในอัปมัญญา หมายถึง การเจริญเมตตาที่มีความสงบแนบแน่นจึงถึงอัปนาสมาธิ, เมตตาในพรหมวิหาร หมายถึง ความรักมุ่งปรารถนาดี โดยไม่หวังผลตอบแทนใดๆ

๔. กิลส ชื่อว่า โอะมะ โยคะ และอาสวะ เพราะเหตุไร ? (๒๕๕๓)

ตอบ : เพราะ โอะมะ คือ ห้วงน้ำใหญ่ ย่อมพัดพาสิ่งต่างๆ ไปด้วยกระแสของตน เช่นเดียวกับกิลส, โยคะ คือ กิลสเครื่องผูกสัตว์ไว้ในวัฏฏะ, ส่วนอาสวะ คือ กิลสที่หมักหมมหรือคองอยู่ในสันดานไหลซึมซ่านไปยึดอมจิตเมื่อประสบอารมณ์ต่าง ๆ ทั้งหมดชื่อว่า กิลสฯ

๕. กาม ภพ ทิฏฐิ และอวิชชา ได้ชื่อว่า โอะมะ โยคะ และอาสวะ เพราะเหตุไร ? (๒๕๕๓)

ตอบ : ได้ชื่อว่า โอะมะ เพราะเป็นคูกกระแสที่อันท่วมใจสัตว์ ได้ชื่อว่า โยคะ เพราะประกอบสัตว์ไว้ในภพ ได้ชื่อว่าอาสวะ เพราะเป็นสภาพหมักหมมอยู่ในสันดาน ฯ

๖. อริยวงศ์คืออะไร มีกี่อย่าง ข้อที่ ๔ ว่าอย่างไร ? (๒๕๕๕)

ตอบ : คือ ปฏิปทาของพระอริยบุคคลผู้เป็นสมณะ มี ๔ อย่าง ฯ

ข้อที่ ๔ ว่า ยินดีในการเจริญกุศลและการละอกุศล ฯ

๗. อบาย ได้แก่อะไร ? มีอะไรบ้าง ? (๒๕๕๑)

ตอบ : ได้แก่ ภูมิ กำเนิดหรือพวกอันหาความเจริญมิได้ ฯ

มีนริยะ คือ นรก ตีรังงานโยนิ คือ กำเนิดตีรังงาน ปิตติวิสัย คือ ภูมิแห่งเปรต อสุรกาย คือ พวกอสุระ ฯ

๘. อุปาทาน คืออะไร ? การถือเราถือเขาด้วยอำนาจมานะ จนเป็นเหตุถือพวก จัดเป็นอุปาทานอะไร ในอุปาทาน ๔ ? (๒๕๕๘)

ตอบ : คือ การถือมั่นข้างเดียว ได้แก่ถือรั้น ๆ จัดเป็นอัตตวาทุปาทาน ฯ

๙. ทักขินา คืออะไร ? ทักขินานั้น จะบริสุทธิ์หรือไม่บริสุทธิ์ ในฝ่ายทายกและในฝ่ายปฏิบัติทักขินานั้น มีอะไรเป็นเครื่องหมาย ? (๒๕๕๘)

ตอบ : คือ ของทำบุญ ฯ

ทักขินาจะบริสุทธิ์ มีศีลมีกัลยาณธรรมเป็นเครื่องหมาย ทักขินาจะไม่บริสุทธิ์ มีทุศีล มีบาปกรรมเป็นเครื่องหมาย ฯ

๑๐. ทักขินาวิสุทธิ มีอะไรบ้าง ? อย่างไรให้อานิสงส์มากที่สุด ? (๒๕๕๖)

ตอบ : ทักขินาบางอย่าง บริสุทธิ์ฝ่ายทายก ไม่บริสุทธิ์ฝ่ายปฏิบัติทักขินา

ทักขินาบางอย่าง บริสุทธิ์ฝ่ายปฏิบัติทักขินา ไม่บริสุทธิ์ฝ่ายทายก

ทักขินาบางอย่าง ไม่บริสุทธิ์ทั้งฝ่ายทายก ทั้งฝ่ายปฏิบัติทักขินา

ทักขินาบางอย่าง บริสุทธิ์ทั้งฝ่ายทายก ทั้งฝ่ายปฏิบัติทักขินา ฯ

อย่างที่ ๔ คือ ทักขินาที่บริสุทธิ์ทั้งฝ่ายทายก ทั้งฝ่ายปฏิบัติทักขินา ฯ

ปัญจกะ คือหมวด ๕

๑. ตบปัญจกัมมัฏฐาน มีอะไรบ้าง ? เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าอย่างไร ?

เป็นอารมณ์ของสมถกัมมัฏฐานหรือของวิปัสสนากัมมัฏฐาน ? (๒๕๕๗)

ตอบ : ตบปัญจกัมมัฏฐาน ได้แก่ เกสา โลมา นขา ทันตา และตโจ, เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า

มูลกัมมัฏฐาน, เป็นได้ทั้งสมถกัมมัฏฐานและวิปัสสนากัมมัฏฐาน คือ ถ้ากำหนดยัง

จิตให้สงบด้วยภาวนา เป็นสมถะ, ถ้าพิจารณาถึงความเปลี่ยนแปลงไป ไม่เที่ยง

เป็นทุกข์ จัดเป็นวิปัสสนากัมมัฏฐาน ฯ

๒. ความรู้สึกเฉยๆ ทางกาย กับความรู้สึกเฉยๆ ทางใจ จัดเข้าในเวทนา ๕ อย่างไร ?

(๒๕๕๗)

ตอบ : จัดอยู่ในอุเบกขา ฯ

๓. ธรรมมัจฉริยะ ความตระหนี่ธรรม มีอธิบายอย่างไร ? (๒๕๕๘)

ตอบ : มีอธิบายว่า ความหวงธรรม หวงศิลปวิทยา ไม่ปรารถนาจะแสดงจะบอกแก่คนอื่น

เกรงว่าเขาจะรู้เทียมตน ฯ

๔. บุคคลผู้ได้รับการยกย่องว่าเป็นพหูสูต เพราะประกอบด้วยคุณสมบัติอะไรบ้าง ?

(๒๕๕๓)

ตอบ : คุณสมบัติของพหูสูต คือ

๑. พหูสุตา ฟังมาก
๒. ธตา จำได้
๓. วจสา ปริจิตา คล่องปาก
๔. มนसानุเปกขิตก เฟ่งขึ้นใจ
๕. ทิฏฐิยา สุปฏิวิทฺธา ขบได้ด้วยทฤษฎี ฯ

๕. ในพระพุทธศาสนาพูดเรื่องมารไว้มาก อยากทราบว่า คำว่า มาร หมายถึง อะไร ?

กิเลสได้ชื่อว่ามารเพราะเหตุไร ? (๒๕๕๖)

ตอบ : หมายถึง สิ่งทีล้างผลาญทำลายความดี ชักนำไปให้ทำบาปกรรม ปิดกั้นไม่ให้ทำความดี จนถึงปิดกั้นไม่ให้เข้าใจสรรพสิ่งตามความเป็นจริง ฯ เพราะผู้ที่ตกอยู่ในอำนาจของกิเลสแล้ว ย่อมจะถูกผูกมัดไว้บ้าง ถูกท ทำให้เสียคนบ้าง ฯ

๖. ชิวหาวิญญาณ และกายวิญญาณ เกิดขึ้นได้เพราะอาศัยอะไรบ้าง ? (๒๕๕๘)

ตอบ : ชิวหาวิญญาณเกิดขึ้น เพราะอาศัยลิ้นกับรส (กระทบกัน) และกายวิญญาณเกิดขึ้น เพราะอาศัยกายกับ โณภูริัพพะ (กระทบกัน) ฯ

ฉีกะ คือหมวด ๖

๑. มัจจุมารได้แก่อะไร ? ได้ชื่อว่าเป็นมารเพราะเหตุไร ? (๒๕๕๙)

ตอบ : ได้แก่ความตาย ฯ

ชื่อว่าเป็นมาร เพราะเมื่อความตายเกิดขึ้น บุคคลย่อมหมดโอกาสที่จะทำประโยชน์ใด ๆ อีกต่อไป ฯ

๒. มารมีอะไรบ้าง อุกุศลกรรมจัดเป็นมารประเภทใด ? (๒๕๕๒)

ตอบ : มีดังนี้

- ๑) ขันธมาร มารคือปัญญาขันธ์
- ๒) กิเลสมาร มารคือกิเลส
- ๓) อภิสังขารมาร มารคืออภิสังขาร
- ๔) เทวปุตตมาร มารคือเทวดา
- ๕) มัจจุมาร มารคือความตาย

อุกุศลกรรมเป็นมารประเภทอภิสังขารมาร ฯ

๓. ปัญญาขันธ์ได้ชื่อว่าเป็นมาร เพราะเหตุไร ? (๒๕๕๕)

ตอบ : เพราะปัญญาขันธ์นั้น บางทีทำความลำบากให้ อันเป็นเหตุเบื้องหน้าจนถึงฆ่าตัวตาย เสียเองก็มี ฯ

๔. คำว่า พระธรรม ในธรรมคุณบทว่า “พระธรรมอันพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสดีแล้ว” หมายถึงอะไร ? (๒๕๕๖)

ตอบ : หมายถึง ปริยัติธรรม กับ ปฏิเวชธรรม (หรือโดยพิสดารได้แก่ สัทธรรม ๑๐ คือ โลกุตระธรรม ๕ กับปริยัติธรรม ๑) ฯ

๕. บทนมัสการพระธรรมว่า สุวากขาโต ภคเวตา ธมฺโม ชมฺม นมฺสุทฺธามิ ข้าพเจ้านมัสการพระธรรมอันพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสดีแล้ว ที่ว่าตรัสดีแล้วนั้นมีอธิบายอย่างไร ? (๒๕๕๔)

ตอบ : มีอธิบายอย่างนี้คือ ดีทั้งในส่วนปริยัติและดีทั้งในส่วนปฏิเวช ในส่วนปริยัติได้ชื่อว่าดี เพราะตรัสไม่วิปริต เพราะแสดงข้อปฏิบัติโดยลำดับกัน มีความไพเราะในเบื้องต้น ท่ามกลาง ที่สุด พร้อมทั้งอรรถ ทั้งพยัญชนะ บริสุทธบริบูรณ์สิ้นเชิง ในส่วนปฏิเวชนั้น ได้ชื่อว่าดี เพราะปฏิบัติกับพระนิพพานย่อมสมควรแก่กันและกัน

๖. จริต คือ อะไร ? คนมีปกติเชื่อง่ายเป็นจิริตอะไร ? (๒๕๕๕)

ตอบ : คือ พื้นเพอชยาศัยของบุคคลที่แสดงออกมาตามปกติเป็นประจำ ฯ
เป็นสัทธาจิริต ฯ

๗. จิริต ๖ ได้แก่อะไรบ้าง ? คนมีจิริตมักนึกพล่านจะพึงแก้ด้วยกัมมัญฐานอะไร ? (๒๕๕๓)

ตอบ : ได้แก่ ๑. รากจิริต ๒. โทสจิริต ๓. โมหจิริต ๔. วิตกกจิริต ๕. สัทธาจิริต

๖. พุทธิจิริต ฯ

พึงแก้ด้วยวิธีเพ่งกสิณ หรือเจริญอานาปานัสสติกัมมัญฐาน ฯ

๘. สวรรค์มีกี่ชั้น อะไรบ้าง ? (๒๕๕๒)

ตอบ : มี ๖ ชั้น ได้แก่

๑. ชั้นจาตุมาหาราชิกา

๒. ชั้นดาวดึงส์

๓. ชั้นยามา

๔. ชั้นดุสิต

๕. ชั้นนิมมานรดี

๖. ชั้นปรนิมมิตวสวัตตี ฯ

สัตตกะ คือหมวด ๗

๑. อนุสัย หมายถึงกิเลสประเภทไหน ? ได้ชื่อเช่นนั้นเพราะเหตุไร ? (๒๕๕๖)

ตอบ : หมายถึง กิเลสอย่างละเอียดที่นอนเนื่องอยู่ในสันดาน ฯ

เพราะกิเลสชนิดนี้ บางที่ไม่ปรากฏ แต่เมื่อมีอารมณ์มายั่ว ย่อมเกิดขึ้นในทันใด ฯ

๒. กิเลสที่ได้ชื่อว่าอนุสัยและได้ชื่อว่าสังโยชน์ มีอธิบายอย่างไร ? (๒๕๕๕)

ตอบ : กิเลสที่ได้ชื่อว่าอนุสัย เพราะเป็นกิเลสอย่างละเอียด นอนเนื่องอยู่ในสันดานของสัตว์มักไม่ปรากฏ ต่อเมื่อมีอารมณ์มายั่ว จึงปรากฏขึ้น

กิเลสที่ได้ชื่อว่าสังโยชน์ เพราะเป็นกิเลสที่ผูกใจสัตว์ไว้กับภพไม่ให้หลุดพ้นไปได้

๓. สมานัตถ์ไหนจึงจัดเป็นจิตตวิสุทธิ ความหมดจดแห่งจิต ? (๒๕๕๕)

ตอบ : สมานัตถ์ที่เป็นอุปจาระทั้งที่เป็นอัปปนา โดยที่สุคตนิมิตสมานัตถ์ คือสมานัตถ์ช่วงขณะพอเป็นรากฐานแห่งวิปัสสนา จัดเป็นจิตตวิสุทธิ ฯ

นวกะ คือหมวด ๕

๑. พระพุทธคุณบทว่า อรหํ เป็นพระอรหันต์ มีความหมายอย่างไรบ้าง ?

เลือกตอบมา ๒ อย่าง (๒๕๕๕)

ตอบ : มีความหมายได้ ๔ อย่าง ฯ คือ

๑. ชื่อว่าเป็นพระอรหันต์ เพราะเป็นผู้ไกลจากกิเลสและบาปกรรม กล่าวคือเป็นผู้บริสุทธิ์

๒. ชื่อว่าเป็นพระอรหันต์ เพราะเป็นผู้ที่คำสั่งสารจักร คือ อวิชชา ตัณหา อุปาทาน กรรม ได้

๓. ชื่อว่าเป็นพระอรหันต์ เพราะเป็นผู้ควรแนะนำสั่งสอนเขา หรือเป็นผู้ควรรับความเคารพนับถือ

๔. ชื่อว่าเป็นพระอรหันต์ เพราะเป็นผู้ไม่มีความลับ คือมิได้ทำความเสียหายอันใดที่จะพึงซ่อนเร้น ฯ

๒. พุทธคุณ ๒ ก็มี พุทธคุณ ๓ ก็มี พุทธคุณ ๕ ก็มี จงแจกแจงแต่ละอย่างว่ามีอะไรบ้าง (๒๕๕๖)

ตอบ : พุทธคุณ ๒ คือ อตตนิตสมบัติ ความถึงแห่งประโยชน์ตน และปรหิตปฏิบัติ การปฏิบัติเพื่อประโยชน์ผู้อื่น

พุทธานุคุณ ๓ คือ พระปัญญาคุณ พระวิสุทธิคุณ และพระกรุณาคุณ

พุทธานุคุณ ๕ คือ อรหํ , สมุมาสมพุทฺโธ, วิชชาจรณสมุปฺปนโน, สุคโต, โลกวิทู, อนุตฺตโร บุริสทมฺมสารถิ, สตุถา เทวมนุสฺसानํ , พุทฺโธ, ภควา ฯ

๓. พระพุทธคุณว่า อรหํ ใช้เป็นคุณบทของพระสาวกได้ด้วยหรือไม่ ? ถ้าได้ จะมีคำอะไรมาประกอบร่วมด้วย เป็นเครื่องหมายให้รู้ว่าเป็นคุณบทของพระสาวกหรือของพระสาวก ? (๒๕๕๔)

ตอบ : ได้ ๆ สำหรับพระศาสดา ใช้ว่า อรหิ สมฺมาสมฺพุทฺโธ แปลว่า พระอรหันต์ ผู้ตรัสรู้
 ซอบเอง

สำหรับพระสาวกใช้ว่า อรหิ จินาสโว แปลว่า พระอรหันต์ผู้มีอาสวะสิ้นแล้ว ๆ

๔. พระพุทธคุณ ๘ บท คืออะไรบ้าง ? บทไหนจัดเป็นอรรถกถิตสมมติและปรหิตปฏิบัติ ?
 (๒๕๕๓)

ตอบ : คือ อรหิ , สมฺมาสมฺพุทฺโธ, วิชชาจรมสมฺปนฺโน, สุคโต, โลกวิทู, อนุตฺตโร
 ปุริสทมฺมสารถิ, สตถา เทวมนุสฺसानิ , พุทฺโธ, ภควา ๆ

๕ บทเบื้องต้นเป็นอรรถกถิตสมมติ ๔ บท เบื้องปลายเป็นปรหิตปฏิบัติ ๆ

๕. พระพุทธคุณบทหนึ่งว่า เป็นผู้หักก้านั่งสังสารจักร ถามว่าทำได้แก่อะไร สังสารจักร
 ได้แก่อะไร ? (๒๕๕๒)

ตอบ : ทำได้แก่ อวิชา ตัณหา อุปาทาน กรรม, สังสารจักร ได้แก่ กิเลส กรรม วิบาก ๆ

๖. มานะ คืออะไร ? ว่าโดยย่อ ๓ อย่าง ได้แก่อะไรบ้าง ?

ตอบ : คือ ความสำคัญตัวว่าเป็นนั่นเป็นนี่ ๆ

ได้แก่ ๑. สำคัญตัวว่าเลิศกว่าเขา

๒. สำคัญตัวว่าเสมอเขา

๓. สำคัญตัวว่าเลวกว่าเขา ๆ

๗. สังฆคุณ ๘ มีอะไรบ้าง จะย่นให้เหลือเพียง ๒ ได้อย่างไร ? (๒๕๕๕)

ตอบ : มี ๑) สุปฏิปนฺโน เป็นผู้ปฏิบัติดีแล้ว

๒) อุชุปฏิปนฺโน เป็นผู้ปฏิบัติตรงแล้ว

๓) ญาຍปฏิปนฺโน เป็นผู้ปฏิบัติเป็นธรรม

๔) สามิจิปฏิปนฺโน เป็นผู้ปฏิบัติสมควร

๕) อาหุเนยฺโย เป็นผู้ควรของค่านับ

๖) ปาหุเนยฺโย เป็นผู้ควรของต้อนรับ

๗) ทกฺขิณเยฺโย เป็นผู้ควรของทำบุญ

๘) อลฺขสิกรณิโย เป็นผู้ควรทำอัญชลี (ประณมมือไหว้)

๙) อนุตฺตรํ ปุณฺณกฺเขตฺตํ โลกสุตฺตํ เป็นนาบุญของโลก ไม่มีนาบุญอื่นยิ่งกว่า ๆ

ข้อ ๑ ถึงข้อ ๔ เป็นอรรถกถิตคุณ คือคุณเกื้อกูลแก่ตนเอง

ข้อ ๕ ถึงข้อ ๙ เป็นปรหิตคุณ คือคุณเกื้อกูลแก่ผู้อื่น ๆ

๘. คำว่า พระสงฆ์ ในบทสังฆคุณนั้น ท่านประสงค์บุคคลเช่นไร ? จงจำแนกมาดู

(๒๕๕๔)

ตอบ : ท่านประสงค์พระอริยบุคคล ๔ คู่ ๘ บุคคล ซึ่งล้วนแต่ท่านผู้ที่ตั้งอยู่ในมรรคผล
ทั้งสิ้น คือ พระโสดาปัตติมรรค พระโสดาปัตติผล คู่ ๑

พระสกทาคามีมรรค พระสกทาคามีผล คู่ ๑

พระอนาคามีมรรค พระอนาคามีผล คู่ ๑

พระอรหัตมรรค พระอรหัตผล คู่ ๑ ฯ

ทศกะ คือหมวด ๑๐

๑. ผู้บริจาคทานระดับใดจัดเป็นทานบารมี ทานอุปบารมี และทานปรมัตถบารมี ?

(๒๕๕๓)

ตอบ : ทานบารมี คือบารมีระดับสามัญ ได้แก่ ทรัพย์เงินทอง สมบัตินอกกาย,
อุปบารมี คือ บารมีระดับรอง ได้แก่ การเสียสละอวัยวะเป็นทาน,
ปรมัตถบารมี คือ บารมีระดับสูงสุด
ได้แก่ การสละชีวิตเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น

๒. มิจฉัตตะคืออะไร ? มีอะไรบ้าง ? มิจฉาวายามะได้แก่พยายามผิดอย่างไร ? (๒๕๕๒)

ตอบ : ความเป็นสิ่งที่ผิด ฯ มี

๑) มิจฉาทิฎฐิ ๒) มิจฉาสังกัปปะ ๓) มิจฉาวาจา ๔) มิจฉากัมมันตะ

๕) มิจฉาอาชีวะ ๖) มิจฉาวายามะ ๗) มิจฉาสติ ๘) มิจฉาสมาธิ ๙) มิจฉาญาณะ

๑๐) มิจฉาวิมุตติ

มิจฉาวายามะ ได้แก่ พยายามในทางยังบาปกรรมให้เกิดขึ้นและให้เจริญ และ
ในทางยังกุศลกรรมไม่ให้เกิดขึ้นและให้เสื่อมสิ้น ฯ

เอกาทศกะ คือหมวด ๑๑

๑. พระบาลีว่า “อวิชฺชาปจฺจุยา สงฺขารา” เพราะอวิชชาเป็นปัจจัย จึงมีสังขารดังนี้ คำ
ว่า สังขาร หมายถึงอะไร ? ได้แก่อะไรบ้าง ? (๒๕๕๔)

ตอบ : หมายถึง สภาพผู้ปรุงแต่ง ฯ

ได้แก่

๑. ปุณฺณุกาสังขาร อภิสังขารคือบุญ

๒. อปุณฺณุกาสังขาร อภิสังขารคือบาป

๓. อเนญฺซากาสังขาร อภิสังขารคืออเนญฺชา ฯ

๒. สมุทัยวาร กับ นิโรธวาร ในปฏิจจสมุปบาท ต่างกันอย่างไร ? (๒๕๕๑)

ตอบ : สมุทัยวาร คือ การแสดงความเกิดแห่งผล เพราะเกิดแห่งเหตุ

ส่วนนิโรธวาร คือ การแสดงความดับแห่งผล เพราะดับแห่งเหตุ ฯ

ทวาทสกะ คือหมวด ๑๒

๑. จงให้ความหมายของคำต่อไปนี้ ? ๑. อโหสิกรรม ๒. กตัตตการกรรม (๒๕๕๕)

ตอบ : อโหสิกรรม คือกรรมให้ผลสำเร็จแล้ว เป็นกรรมล่วงคราวแล้ว เลิกให้ผลเปรียบ

เหมือนพืชสิ้นยางแล้ว เพราะไม่ขึ้น

กตัตตการกรรม คือกรรมสักว่าทำได้แก่กรรมอันทำด้วยไม่ตั้งใจ ฯ

๒. กรรมที่บุคคลทำไว้ ทำหน้าที่อย่างไรบ้าง ? (๒๕๕๕)

ตอบ : ทำหน้าที่ คือ

๑. แต่ง (วิบาก) ให้เกิด เรียกว่า ชนกกรรม

๒. สนับสนุน (วิบากของกรรมอื่น) เรียกว่า อุปัตถัมภกกรรม

๓. บีบคั้น (วิบากของกรรมอื่น) เรียกว่า อุปปีฬกกรรม

๔. ตัดรอน (วิบากของกรรมอื่น) เรียกว่า อุปฆาตกรรม ฯ

๓. ครุกรรม คืออะไร ? อนันตริยกรรมกับสมาบัติ ๘ เป็นครุกรรมฝ่ายกุศลหรืออกุศล ? (๒๕๕๔)

ตอบ : คือ กรรมหนัก ฯ

อนันตริยกรรม เป็นครุกรรมฝ่ายอกุศล

สมาบัติ ๘ เป็นครุกรรมฝ่ายกุศล ฯ

๔. อุปฆาตกรรม คือกรรมตัดรอน ทำหน้าที่อะไร ? (๒๕๕๘)

ตอบ : ทำหน้าที่ตัดรอนผลแห่งชนกกรรมและอุปัตถัมภกกรรมให้ขาดแล้ว เข้าให้ผล

แทนที่ (ชนกกรรมและอุปัตถัมภกกรรมนั้น) ฯ ขบด้วยทัญญู (ทัญญูยา สุปฏิวิตธา)

เตรสกะ คือหมวด ๑๓

๑. ชุตงค์ คืออะไร ? มีกี่หมวด ? หมวดไหนว่าด้วยเรื่องอะไร ? (๒๕๕๖)

ตอบ : คือ วัตตจริยาพิเศษอย่างหนึ่ง เป็นอุบายขัดเกลากิเลส และเป็นไปเพื่อความมักน้อย

สัน โดษ ฯ มี ๔ หมวด ฯ ดังนี้

หมวดที่ ๑ ว่าด้วยเรื่องจิวร

หมวดที่ ๒ ว่าด้วยเรื่องบิณฑบาต

หมวดที่ ๓ ว่าด้วยเรื่องเสนาสนะ

หมวดที่ ๔ ว่าด้วยเรื่องความเพียร ฯ

๒. รุคงค์ท่านบัญญัติไว้เพื่อประโยชน์อะไร ? รุคงค์ที่ภิกษุถือได้มีกำหนดเฉพาะกาล คือ ข้อใด ? เพราะเหตุใด ฯ

ตอบ : เพื่อเป็นอุบายขัดเกลากิเลส และเป็นไปเพื่อความมกน้อยสันโดษ ฯ

ข้อรุคกขมูถิกังคะ และ อัพโภกาสิกังคะ ฯ

รุคงค์ ๒ ข้อนี้ภิกษุถือได้เฉพาะกาลนอกพรรษา เพราะในพรรษาภิกษุต้องถือเสนาสนะ เป็นที่อยู่อาศัยประจำ ตามพระวินัยนิยม ฯ

๓. รุคงค์ได้แก่อะไร ? การสมทานรุคงค์ด้วยการฉันมือเดียวเป็นวัตรที่เรียกกันทั่วไปว่า “ฉันเอกา” จัดเข้าในรุคงค์ข้อไหน ? (๒๕๕๒)

ตอบ : ได้แก่ วัตรจรียาพิเศษอย่างหนึ่ง เป็นอุบายขัดเกลากิเลสและเป็นไปเพื่อความมกน้อยสันโดษ ฯ จัดเข้าในข้อเอกาสนิกังคะ คือถือนั่งฉัน ณ อาสนะเดียวเป็นวัตร ฯ

๔. รุคงค์ คืออะไร ? ข้อใดของปัจจัย ๔ ไม่มีในรุคงค์ ? (๒๕๕๑)

ตอบ : คือ วัตรจรียาพิเศษอย่างหนึ่ง บัญญัติขึ้นด้วยหมายจะให้เป็นอุบายขัดเกลากิเลส และเป็นไปเพื่อความมกน้อยสันโดษ ฯ

ข้อ ยารักษาโรค ฯ

๒.๒ ข้อสอบ-เฉลย วิชาอนุพุทธประวัติ

บทที่ ๑ องค์ที่ ๑ – ๑๐

๑. อนุพุทธองค์แรก คือใคร ? สำเร็จเป็นพระอรหันต์เพราะฟังพระธรรมเทศนาชื่ออะไร ? (๒๕๕๘)

ตอบ : คือ พระอัญญาโกณฑัญญะ ฯ ชื่ออนัตตลักขณสูตร ฯ

๒. ประวัติอนุพุทธบุคคลมีความสำคัญต่อผู้ศึกษาอย่างไร ? (๒๕๕๙)

ตอบ : ทำให้ผู้ศึกษาได้รับความรู้ในจรียาวัตร และคุณความดีที่ท่านได้บำเพ็ญมา ตลอดจนถึงผลงานในการช่วยเผยแผ่พระพุทธศาสนาอันทำให้เจริญสืบมาถึงทุกวันนี้ นำให้เกิดความเลื่อมใสและความนับถือเป็นทิฐฐานุคติอันดี สามารถน้อมนำมาปฏิบัติตามได้ ฯ

๓. อนุพุทธบุคคล คือใคร ? มีความสำคัญอย่างไร ? (๒๕๕๖)

ตอบ : คือ สาวกผู้ตรัสรู้ตามพระพุทธเจ้า ฯ

อนุพุทธบุคคลเป็นสังฆรัตนะในรัตนะ ๓ เป็นพยานยืนยันความตรัสรู้ของ

พระพุทธเจ้า และเป็นกำลังใหญ่ของพระพุทธเจ้าในอันช่วยประกาศพระธรรม
ประดิษฐานพระพุทธศาสนาขึ้น เพื่อประโยชน์สุขแก่ชนเป็นอันมาก ฯ

๔. พระสาวกผู้บวชเพราะเบื่อหน่าย บวชเพราะเพื่อน คือใคร ? (๒๕๕๖)

ตอบ : บวชเพราะเบื่อหน่าย คือ พระยสะ พระมหากัสสปะ ฯ

บวชเพราะเพื่อน คือ พระภัททิยสาकยะ พระวิมลละ พระสุพาหุ พระปุลณชิ
พระควัมปติ และเพื่อนชาวชนบทอีก ๕๐ คน ฯ (ตอบองค์ใดองค์หนึ่งก็ให้ และ
ตอบองค์อื่น ถ้าถูกก็ควรให้)

๕. พระอัญญาโกณฑัญญะ กับพระอรุเวลกัสสปะทูลขอบวชในพระศาสนาโดยมีมูลเหตุ
ความเป็นมาต่างกันอย่างไร ? (๒๕๕๕)

ตอบ : ต่างกันดังนี้ พระอัญญาโกณฑัญญะได้ธรรมจักขุ คือดวงตาเห็นธรรม ที่ท่าน
กล่าวว่าเป็นพระโสดาบัน มีศรัทธาในพระศาสนามั่นคงแล้ว จึงขอบวช ฯ
พระอรุเวลกัสสปะได้ปรึกษาขังเห็นว่าลัทธิของตนหาแก่นสารไม่ได้หลงถือตนว่า
เป็นผู้วิเศษ แต่หาเป็นเช่นนั้น ไม่ได้ความสลดใจจึงลอบบริหารชฎิลของตนเสียแล้ว
จึงขอบวช ฯ

๖. พระอัญญาโกณฑัญญะสำเร็จเป็นพระอรหันต์หลังจากบวชเป็นพระภิกษุแล้วกี่วัน ?
สำเร็จเพราะฟังพระธรรมเทศนาชื่ออะไร ? (๒๕๕๔)

ตอบ : ๕ วัน ฯ ชื่อ อนัตตลักขณสูตร ฯ

๗. ภิกษุผู้รัตตัญญู ย่อมมีคุณสมบัติเช่นไร จึงพ้นจากคำตำหนิว่า โดเพราะกินข้าว เฒ่า
เพราะบวชนาน ? (๒๕๕๔)

ตอบ : ย่อมเป็นผู้เก่าแก่ ได้พบเห็นและสันตักในกิจการของคณะ ย่อมอาจจัด อาจทำให้
สำเร็จด้วยตนเองหรือบอกเล่าแนะนำผู้อื่น เป็นเจ้าแบบเจ้าแผนดุษฎีรักษาคถา

๘. ความเห็นว่าพระชีนาสพตายแล้วดับสูญ เป็นความเห็นผิด ความเห็นที่ถูกต้องเป็น
อย่างไร ? (๒๕๕๔)

ตอบ : ความเห็นที่ถูกต้องว่า พระชีนาสพตายแล้ว รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ที่
ไม่เที่ยงดับไป ฯ

๙. พระอัญญาโกณฑัญญะมีมูลเหตุจงใจอะไร จึงได้ออกบวชตามอุปฎฐากพระมหา
บุรุษขณะบำเพ็ญทุกรกิริยา ? (๒๕๕๓)

ตอบ : เพราะได้เคยเข้าร่วมทำนายพระลักษณะของพระมหาบุรุษ โดยเชื่อมั่นว่าจะตรัสรู้
เป็นพระพุทธเจ้า จึงตามอุปฎฐากด้วยหวังว่า เมื่อพระมหาบุรุษตรัสรู้จักทรงเทศนา
โปรด ฯ

๑๐. มารยาทดีมีความสำรวมย่อมนเป็นศรีของสมณะ สามารถจะปลูกศรัทธาเลื่อมใสให้
เกิดแก่ผู้พบเห็น นี่เป็นปฏิปทาจริยาวัตรของพระสาวกรูปใด ? จงเล่าประวัติของท่าน
โดยย่อ (๒๕๕๓)

ตอบ : ของพระอัสสชิเถระ ฯ

ท่านเป็นหนึ่งในพระปัญจวัคคีย์ ได้ฟังพระธรรมเทศนาจนได้บรรลุพระอรหัตแล้ว
ได้เป็นกำลังในการประกาศพระศาสนา อุปติสสปริพาชกพบเห็นแล้วเกิดความ
เลื่อมใส ขอฟังธรรมจากท่าน แล้วได้เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา ฯ

พระนางปชาบดีโคตมี เป็นคนแรกของภิกษุณีบริษัท ฯ

๑๑. พระปัญจวัคคีย์ได้บรรลุเป็นพระอรหันต์พร้อมกัน แต่พระอัญญาโกณฑัญญะได้รับ
ยกย่องเป็นปฐมสาวก เพราะเหตุไร ? (๒๕๕๒)

ตอบ : เพราะพระอัญญาโกณฑัญญะเป็นผู้ได้ดวงตาเห็นธรรมก่อนและได้รับอุปสมบท
ก่อนองค์อื่น

๑๒. ปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ ท่าน ได้ดวงตาเห็นธรรมก่อนหลังกันอย่างไร ? (๒๕๕๑)

ตอบ : ท่าน โกณฑัญญะ ได้ดวงตาเห็นธรรมเป็นองค์แรก ต่อมาท่าน วัปปะและท่าน
ภัททิยะจึงได้ และต่อมาท่านมหานามะและท่านอัสสชิจึงได้ตามลำดับ ฯ

๑๓. พระปัญจวัคคีย์องค์ไหนบ้าง ได้ศิษย์ดีมีความสำคัญต่อพระศาสนา ศิษย์นั้นชื่ออะไร
และเป็นผู้เลิศในทางด้านใด ? (๒๕๕๒)

ตอบ : พระอัญญาโกณฑัญญะ ได้พระปุลณมณฺฑานินฺบุตรเป็นศิษย์เป็นผู้เลิศในทาง
ธรรมกถึก พระอัสสชิได้พระสารีบุตรเป็นศิษย์ เป็นผู้เลิศในทางมีปัญญามาก ฯ

๑๔. “ที่นี้วุ่นวายหนอ ที่นี้ขัดข้องหนอ” เป็นคำอุทานของใคร ? เพราะเหตุใดจึงอุทาน
อย่างนั้น ? (๒๕๕๘)

ตอบ : ของยสกุลบุตร ฯ เพราะเห็นหมู่ชนบิรวารนอนหลับมีอาการพิกลต่าง ๆ ดูซกซก
ที่ทั้งอยู่ในป่าช้า เกิดความสลดใจ คิดเบื่อหน่าย ฯ

๑๕. พระพุทธองค์ทรงแสดงอนุปฺพพิภฏาแก่ใครเป็นคนแรก ? อนุปฺพพิภฏานั้นกล่าวถึง
เรื่องอะไร ? (๒๕๕๔)

ตอบ : แสดงแก่ยสกุลบุตรเป็นคนแรก ฯ กล่าวพรรณนาทานคือการให้ แล้วพรรณนาศีล
คือ ความรักษากาย วาจาเรียบร้อย พรรณนาสวรรค์คือกามคุณที่บุคคลใคร่ ซึ่งจะ
พึงได้ พึงถึง ด้วยกรรมอันดีคือทานและศีล พรรณนาโทษแห่งกาม และพรรณนา
อานิสงส์แห่งความออกไปจากกาม ฯ

๑๖. พระสาวกผู้สำเร็จเป็นพระอริยบุคคลเพราะฟังธรรมเทศนาเรื่องเดียวซ้ำ ๒ ครั้ง
คือใคร ? ธรรมเทศนาเรื่องอะไร ? (๒๕๕๑)

ตอบ : คือ พระยสะ ฯ

เรื่อง อนุப்புพิกถาและอริยสัจ ๔ ฯ

๑๗. ยสกุศลบุตรได้ฟังธรรมอะไรจากพระศาสดาเป็นครั้งแรก ? ณ ที่ไหน ? (๒๕๕๓)

ตอบ : ได้ฟัง อนุப்புพิกถา และอริยสัจ ๔ ฯ

ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน แขวงเมืองพาราณสี ฯ

๑๘. พุทธบริษัท ๔ ผู้เป็นอริยสาวก มีลำดับการเกิดขึ้นก่อนหลังกันอย่างไร ? บุคคลแรก
ของแต่ละบริษัทนั้น คือใคร ? (๒๕๕๓)

ตอบ : มีลำดับอย่างนี้ คือ ภิกษุ อุบาสก อุบาสิกา และภิกษุณี ฯ

พระอัญญาโกณฑัญญะ เป็นคนแรกของภิกษุบริษัท

บิดาของพระยสะ เป็นคนแรกของอุบาสกบริษัท

มารดาและภรรยาของพระยสะ เป็นคนแรกของอุบาสิกาบริษัท

๑๙. อุบาสกผู้ประกาศตนถึงรัตนะ ๒ และรัตนะ ๓ ว่าเป็นสรณะคนแรก คือใคร ?
(๒๕๕๓)

ตอบ : อุบาสกผู้ประกาศตนถึงรัตนะ ๒ คือ ตปุสสะและภัลลิกะ, ประกาศตนถึงรัตนะ ๓
เป็นสรณะคนแรกคือบิดาพระยสะ

๒๐. เอหิภิกขุอุปสัมปทาที่ประทานแก่พระโกณฑัญญะและพระยสะต่างกันอย่างไร ?
เพราะเหตุไร ? (๒๕๕๔)

ตอบ : ต่างกัน คือ ที่ประทานแก่พระโกณฑัญญะมีคำว่า เพื่อทำที่สุดทุกข์โดยชอบ ส่วนที่
ประทานแก่พระยสะไม่มีคำว่า เพื่อทำที่สุดทุกข์โดยชอบ ฯ
เพราะพระยสะได้ถึงที่สุดทุกข์แล้ว ฯ

๒๑. พระวาจาที่ตรัสให้อุปสมบทแก่พระอัญญาโกณฑัญญะ และพระยสะเหมือนกันหรือ
ต่างกัน ? เพราะเหตุไร ? (๒๕๕๕)

ตอบ : เหมือนกันตรงที่ทรงรับเข้าสู่พรหมจรรย์ว่า “จงเป็นภิกษุมาเถิด ธรรมอันเรากล่าว
ดีแล้ว จงประพฤติพรหมจรรย์เถิด”

ต่างกันที่พระอัญญาโกณฑัญญะ มีพระพุทธานุญาตให้ว่า “เพื่อทำที่สุดทุกข์ โดย
ชอบ” เพราะท่านยังไม่บรรลुพระอรหัต ส่วนพระยสะ ไม่มีคำว่า “เพื่อทำที่สุดทุกข์
โดยชอบ” เพราะท่านบรรลุพระอรหัตแล้ว ฯ

๒๒. เหนือภิกขุอุปสัมปทาที่ประทานแก่พระปัญจวัคคีย์ และพระยสะต่างกันอย่างไร ?
เพราะเหตุไร ? (๒๕๕๒)

ตอบ : ต่างกันคือ ที่ประทานแก่พระปัญจวัคคีย์มีคำว่า เพื่อทำที่สุดทุกข์โดยชอบ ส่วนที่
ประทานแก่พระยสะ ไม่มีคำว่า เพื่อทำที่สุดทุกข์โดยชอบ ส่วนที่ประทานแก่พระ
ยสะ ไม่มีคำว่า เพื่อทำที่สุดทุกข์โดยชอบ ฯ
เพราะพระยสะ ได้ถึงที่สุดทุกข์แล้ว ฯ

๒๓. พระสาวกที่พระพุทธองค์ทรงส่งไปประกาศพระศาสนาครั้งแรก มีจำนวนเท่าไร ?
ประกอบด้วยใครบ้าง ? (๒๕๕๓)

ตอบ : ๖๐ องค์ ฯ

ประกอบด้วย ปัญจวัคคีย์, พระยสะ, พระวิมล, พระสุพาหุ, พระปณณชิ, พระควัม
ปติ, เพื่อนพระยสะอีก ๕๐ องค์ ฯ

๒๔. พระเจ้าพิมพิสารทรงถวายพระราชอุทยานเวพวันแด่พระภิกษุสงฆ์มีพระพุทธเจ้า
เป็นประธาน เพราะทรงพิจารณาเห็นอย่างไรและทรงถวายด้วยวิธีการอย่างไร ?
(๒๕๕๒)

ตอบ : เพราะทรงเห็นว่า พระราชอุทยานเวพวันเป็นที่ไม่ไกลไม่ใกล้นัก แต่บริบูรณ์ด้วย
ทางเป็นที่ไปและเป็นที่มา ควรที่ผู้มีฐานะจะพึงไปถึง กลางวันไม่เคลื่อนกล่นด้วย
หมุ่นคน กลางคืนเงียบเสียงที่จะอ้ออังก้อง ปราศจากลมแต่ชนที่เดินเข้าออก
สมควรเป็นที่ประกอบกิจของผู้ต้องการที่สงบ และควรเป็นที่หลีกเลี่ยงร้อนอยู่ตาม
วิสัยสมณะ ควรเป็นที่เสด็จอยู่ของพระศาสดาดังนี้ และทรงถวายด้วยวิธีการทรง
จับพระเต้าทองเต็ม ด้วยน้ำหลังลงถวายพระราชอุทยานเวพวันนั้นแก่พระภิกษุ
สงฆ์มีพระพุทธเจ้าเป็นประธาน ฯ

๒๕. การที่พระเจ้าพิมพิสารเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า เป็นเหตุให้พระองค์ได้รับอนุตตรียะ
อะไรบ้าง ? (๒๕๕๕)

ตอบ : ได้อนุตตรียะ ๓ อย่าง คือ

พระองค์ได้เฝ้า เป็นทัสสนาอนุตตรียะ

ได้ทรงสดับธรรม เป็นสวนานุตตรียะ

ได้ธรรมจักขุเห็นธรรมนั้น เป็นลาภานุตตรียะ ฯ

บทที่ ๒ องค์ที่ ๑๑ – ๒๐

๑. พระพุทธเจ้าทรงยกย่องใครว่าเป็นผู้มีบริวารมาก ? เพราะเหตุไร ? (๒๕๕๕)

ตอบ : พระอรุเวลกัสสปะ ฯ

เพราะเหตุที่ท่านเป็นผู้รู้จักเอาใจบริวาร รู้จักสงเคราะห์ด้วยธรรมบ้าง ด้วยอามิสบ้าง ผู้ประกอบด้วยคุณสมบัตินี้ ย่อมเป็นผู้สามารถควบคุมบริวารใหญ่ไว้ได้ ๑

๒. พระธรรมเทศนาที่ได้ชื่อว่าอาทิตตปริยายสูตร เพราะเหตุไร ? พระพุทธองค์ทรงแสดงแก่ใคร ? (๒๕๕๘)

ตอบ : เพราะแสดงสภาวะธรรมเป็นของร้อน อันเหมาะแก่บุรพจารย์ของผู้นั่ง ๑ แก่พวกปุราณชนฤๅล ๑

๓. พระศาสดาทรงแสดงอาทิตตปริยายสูตรโปรดพวกปุราณชนฤๅลเพราะเหตุไร ? (๒๕๕๖)

ตอบ : เพราะเป็นพระสูตรที่เหมาะสมแก่บุรพจารย์ของพวกปุราณชนฤๅล ผู้อบรมมาในการบูชาไฟ ๑

๔. ชฎิล ๓ พี่น้อง มีชื่ออะไรบ้าง ? ได้บรรลุพระอรหันต์เพราะฟังพระธรรมเทศนาชื่ออะไร ? (๒๕๕๕)

ตอบ : พระอรุเวลกัสสปะ พระนทิกัสสปะ พระคยากัสสปะ ๑
ฟังอาทิตตปริยายสูตร ๑

๕. ชฎิล ๓ พี่น้องต่างละลัทธิของตน บวชเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนาเพราะเหตุใด ? (๒๕๕๒)

ตอบ : อรุเวลกัสสปะ ถือตัวว่าเป็นผู้วิเศษ แต่พระพุทธเจ้าทรงใช้อธิปาทิกุฬาริย์และอาเทศนาปาฏิหาริย์ทรมาณจนถอนทิฏฐิมานะ ได้ปริชาหยังเห็นว่าลัทธิของตนหาแก่นสาร มิได้ ตนมิได้เป็นผู้วิเศษแต่ประการใด ได้ความสลดใจ จึงทูลขออุปสมบท ส่วนนทิกัสสปะและคยากัสสปะ เห็นพี่ชายถือเพศเป็นภิกษุ ถามทราบความว่า พรหมจรรย์นี้ประเสริฐ จึงเข้าไปเฝ้าพระพุทธเจ้าทูลขออุปสมบท ๑

๖. พระสาวกผู้ได้รับยกย่องว่าเป็นผู้มีบริวารมากคือใคร ? ท่านมีบริวารมากเพราะเหตุไร ? (๒๕๕๓)

ตอบ : พระอรุเวลกัสสปะ ๑

เพราะท่านรู้จักเอาใจบริวาร รู้จักสงเคราะห์ด้วยอามิสบ้าง ด้วยธรรมบ้าง ๑

๗. อนัตตลักขณสูตร และ อาทิตตปริยายสูตรว่าด้วยเรื่องอะไร ? ทรงแสดงแก่ใคร ? (๒๕๕๑)

ตอบ : อนัตตลักขณสูตร ว่าด้วยเรื่อง ชันธ ๕ คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เป็นอนัตตา ทรงแสดงแก่พระปัจจุวัคคีย์ ๑

อาทิตตปริยายสูตร ว่าด้วยเรื่อง สิ่งทั้งปวงเป็นของร้อน ร้อนเพราะไฟคือราคะ

โทสะ โมหะ ทรงแสดงแก่ชฎิล ๓ พี่น้อง พร้อมด้วยบริวาร ๑,๐๐๐ คน ฯ

๘. โกลิตะถามอุปติสสะว่า “ดูท่านไม่สนุกเหมือนในวันอื่น วันนี้ดูใจเศร้า ท่านเป็นอย่างไร หรือ ?” อุปติสสะตอบว่าอย่างไร ? (๒๕๕๘)

ตอบ : ตอบว่า “โกลิตะ อะไรที่ควรดูในการเล่นนี้มีหรือ ? คนเหล่านี้ทั้งหมดยังไม่ทันถึง ๑๐๐ ปี ก็จักไม่มีเหลือ จักล่วงไปหมด ดูการเล่นไม่มีประโยชน์อะไร ควรชวนชวายนวชากรรมเครื่องพันดึกว่า” ฯ

๙. “คนเหล่านี้ทั้งหมดยังไม่ทันถึง ๑๐๐ ปี ก็จักไม่มีเหลือจักล่วงไปหมด ดูการเล่นไม่มีประโยชน์อะไร ควรชวนชวายนวชากรรมเครื่องพันดึกว่า” นี่เป็นคำพูดของใครพูดกับใคร? (๒๕๕๒)

ตอบ : ของอุปติสสมาณพ พูดกับ โกลิตมาณพ ฯ

๑๐. อุปติสสปริพาชกเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาเพราะได้ฟังธรรมจากใคร ? มีใจความว่าอย่างไร ? (๒๕๕๑)

ตอบ : จากพระอัสสชิ ฯ

มีใจความว่า พระศาสดาทรงแสดงความเกิดแห่งธรรมทั้งหลาย เพราะเป็นไปแห่งเหตุ และความดับแห่งธรรมเหล่านั้น เพราะดับแห่งเหตุ พระศาสดาตรัสอย่างนี้ ฯ

๑๑. พระอัสสชิได้แสดงธรรมแก่อุปติสสปริพาชก มีใจความย่อว่าอย่างไร ? (๒๕๕๓)

ตอบ : พระอัสสชิได้แสดงธรรมแก่อุปติสสปริพาชก มีใจความย่อว่า “ธรรมเหล่าใดเกิดแต่เหตุ พระศาสดาทรงแสดงเหตุแห่งธรรมนั้นและความดับแห่งธรรมนั้น พระศาสดา ทรงสั่งสอนอย่างนี้” ฯ

๑๒. พระพุทธองค์ทรงยกย่องพระสารีบุตรคู่กับพระโมคคัลลานะโดยอุปมาไว้อย่างไร ? (๒๕๕๕)

ตอบ : พระพุทธองค์ตรัสอุปมาว่า พระสารีบุตรเปรียบเหมือนมารดาผู้ให้ทารกเกิด พระโมคคัลลานะเปรียบเหมือนนางนมผู้เลี้ยงทารกนั้นที่เกิดแล้ว ฯ

๑๓. พระสาวกรูปใดได้รับยกย่องจากพระศาสดาว่าเป็นผู้กตัญญูกตเวที ? (๒๕๕๖, ๒๕๕๔) จงแสดงตัวอย่างมาสัก ๒ เรื่อง

ตอบ : พระสารีบุตรเถระ ฯ

เรื่องที่ ๑ พระสารีบุตรนับถือพระอัสสชิเป็นอาจารย์ เมื่ออาจารย์อยู่ในทศโคก ก่อนจะนอน ท่านจะนมัสการและนอนหันศีรษะไปทางทิศนั้น

เรื่องที่ ๒ พระสารีบุตรระลึกถึงอุปการะของราชพราหมณ์ที่เคยถวายภิกษาแก่ท่านทัพพีหนึ่ง ฯ

๑๔. พระโอรสว่า “เราจักไม่ชูงวง เข้าไปสู่สกุล” พระพุทธองค์ตรัสแก่พระสาวกองค์ใด ? ที่ไหน ? (๒๕๕๘)

ตอบ : แก่พระมหาโมคคัลลานะ ฯ ที่บ้านกัลลวาลมุตตคาม แคว้นมคธ ฯ

๑๕. พระสาวกองค์ใด เป็นผู้มักน้อยสันโดษอย่างยิ่ง ? ท่านทำใจอย่างไร ? (๒๕๕๙)

ตอบ : พระมหากัสสปะ ฯ

ทำใจอย่างนี้ คือ เมื่อแสวงหาไม่ได้ ก็ไม่สะดุ้งตกใจ เมื่อแสวงหาได้แล้วก็ไม่กำหนดยินดีในปัจจุบัน ๔ นั้น ฯ

๑๖. อุปสมบทวิธีพิเศษด้วยการรับพระโอรส ๓ ข้อ และด้วยการรับครุธรรม ๘ ข้อ ทรงประทานให้แก่ใคร ? และท่านนั้น ๆ ได้รับการยกย่องเป็นเอตทัคคะในทางไหน ? (๒๕๕๖)

ตอบ : การรับพระโอรส ๓ ข้อ ทรงประทานแก่พระมหากัสสปะ

การรับครุธรรม ๘ ข้อ ทรงประทานแก่พระนางมหาปชาบดีโคตมี ฯ

พระมหากัสสปะ ได้รับยกย่องเป็นเอตทัคคะในทางทรงจุดค้ำคูณ

พระนางมหาปชาบดีโคตมี ได้รับยกย่องเป็นเอตทัคคะในทางรัตตัญญู ฯ

๑๗. อนุพุทธที่เป็นสาวกสาวิกาของพระศาสดา ซึ่งได้รับการอุปสมบทด้วยวิธีพิเศษมีบ้างหรือไม่ ? ถ้ามี คือใคร? อุปสมบทด้วยวิธีใด ? (๒๕๕๕)

ตอบ : มี ฯ คือ พระมหากัสสปะ อุปสมบทด้วยวิธีรับพระโอรส ๓ ข้อ,

พระนางมหาปชาบดีโคตมี,

อุปสมบทด้วยวิธีรับครุธรรม ๘ ประการ ฯ

๑๘. พระมหากัสสปะได้รับอุปสมบทแล้วนานเท่าไรจึงบรรลุพระอรหัต ? พระโอรสข้อว่า “เราจะไม่ละสติที่ไปในกาย คือพิจารณาร่างกายเป็นอารมณ์” สงเคราะห์เข้าในธรรมข้อใดบ้าง ? (๒๕๕๔)

ตอบ : ๘ วัน ฯ

สงเคราะห์เข้าใน กายคตาสติ และ วิปัสสนาญาณ เป็นต้น ฯ

๑๙. พระพุทธโอรสว่า เราจะไม่ละสติที่ไปในกาย คือพิจารณาร่างกายเป็นอารมณ์ ดังนี้ พระองค์ตรัสกะสาวกรูปใด ? พระสาวกรูปนั้นเป็นเอตทัคคะในทางใด ? (๒๕๕๓)

ตอบ : พระมหากัสสปะ ฯ

เป็นเอตทัคคะในทางถือชู้ดงค์ ฯ

๒๐. พระมหากัสสปเถระ ชักชวนภิกษุสงฆ์ทำสังคายนารวบรวมพระธรรมวินัย ตั้งไว้เป็นแบบฉบับ เพื่อสมกับพระพุทธพจน์ที่ได้ประทานไว้เมื่อครั้งปรินิพพาน พระพุทธ

พจนันใจความว่าอย่างไร ? (๒๕๕๘)

ตอบ : ว่า ธรรมก็ดี วินัยก็ดี อย่างไรก็ดี อันเราได้แสดงไว้แล้ว ได้บัญญัติไว้แล้ว ธรรมวินัยนั้นจักเป็นศาสดาของท่านทั้งหลาย ในเมื่อเราล่วงไปแล้ว ฯ

๒๑. พระมหากัสสปเถระเป็นประธานในการทำสังคายนาครั้งแรกที่ไหน ? ใช้เวลานานเท่าไร ? (๒๕๕๑)

ตอบ : ที่ถ้ำสัตตบัณณคูหา เวฬุวันบวรพต กรุงราชคฤห์ ฯ

ใช้เวลา ๗ เดือน ฯ

๒๒. พระสาวก ผู้อธิบายภักทเทรตสูตรที่ทรงแสดงโดยย่อให้พิสดารคือใคร ?

ท่านได้รับการสรรเสริญจากพระศาสดาว่าอย่างไร ? (๒๕๕๕)

ตอบ : คือ พระมหากัจจายนะ ฯ

ท่านได้รับสรรเสริญจากพระศาสดาว่า เป็นผู้ฉลาดในการอธิบายคำที่ย่อให้พิสดาร

๒๓. พระมหากัจจายนะได้รับมอบหมายจากพระพุทธเจ้าให้ไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาแทนพระองค์ ณ เมืองใด และได้ผลเป็นอย่างไร ? (๒๕๕๖)

ตอบ : ณ เมืองอุชเชนี ฯ

ได้รับผล คือ พระเจ้าจันทปัชโชตและชาวพระนครเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ฯ

๒๔. พระสาวกผู้แสดงความไม่ต่างกันแห่งวรรณะ ๔ เหล่าคือใคร ? แสดงแก่ใคร ? ที่ไหน พระสูตรนั้นชื่ออะไร ? (๒๕๕๔)

ตอบ : พระมหากัจจายนะเป็นผู้แสดง ฯ

แก่พระเจ้ามธุรรราช อวันตีบุตร ฯ

ที่คันทวัน แขวงมธุรรราชธานี ฯ

สูตรนั้นชื่อว่า มธุรสสูตร ฯ

๒๕. พระมหากัจจายนะเคยได้รับมอบหมายจากพระพุทธเจ้าให้ไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาแทนพระองค์เมื่อครั้งไหน ? ได้ผลอย่างไร ? (๒๕๕๓)

ตอบ : เมื่อครั้งที่ท่านบรรลุพระอรหัต และอุปสมบทเป็นภิกษุแล้ว ได้ทูลเชิญพระพุทธเจ้า

ให้เสด็จไปกรุงอุชเชนี เพื่อประกาศพระศาสนาตามพระราชประสงค์ของพระเจ้า

จันทปัชโชต แต่พระพุทธเจ้ารับสั่งให้ท่านไปแทน ฯ

พระเจ้าจันทปัชโชตและชาวพระนครเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ฯ

๒๖. การบวชของพระมหากัจจายนะ มีความเป็นมาอย่างไร ? (๒๕๕๑)

ตอบ : มีความเป็นมาอย่างนี้ ท่านได้รับมอบหมายจากพระเจ้าจันทปัชโชตให้ไปทูลเชิญ

พระพุทธเจ้าเสด็จกรุงอุชเชนี จึงทูลลาบวชด้วย ครั้นได้เข้าเฝ้าฟังธรรมแล้ว บรรลุ

พระอรหันต์ จึงทูลขอบวช ฯ

บทที่ ๓ องค์ที่ ๒๑ – ๓๐

๑. จงระบุชื่อพระสาวกผู้ที่บวชเพราะเหตุต่อไปนี้ (๒๕๕๑)

๑. บวชเพราะศรัทธา ๒. บวชเพราะจำใจ ๓. บวชเพราะหลงใหลในรูป ฯ

ตอบ : ๑. บวชเพราะศรัทธา คือ พระรัฐบาล

๒. บวชเพราะจำใจ คือ พระนันทะ

๓. บวชเพราะหลงใหลในรูป คือ พระวัคคลี ฯ

๒. ข้อธรรมว่า “โลกคือหม้อต้วน้ำร้อนนำเข้าไปใกล้ ‘ไม่ยั่งยืน’ เรียกว่าธรรมอะไร? ใครแสดงว่าใคร ? (๒๕๕๑)

ตอบ : เรียกว่า ธรรมเทศ ฯ

พระรัฐบาลแสดงถวายแก่พระเจ้าโกรัพยะ ฯ

บทที่ ๔ องค์ที่ ๓๑ – ๔๖

๑. สามเนตรูปแรกในพระพุทธศาสนาชื่อใคร ? ได้บรรลุพระอรหันต์เพราะฟังธรรมจากใคร ? (๒๕๕๓)

ตอบ : สามเนตรูปแรกในพระพุทธศาสนา คือ พระราहुลเถระ ได้บรรลุพระอรหันต์เพราะฟังธรรมจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ฯ

๒. การที่เจ้าศากยะทูลขอให้พระอุบาลีผู้เป็นช่างกลบกวบวชก่อน เพราะเหตุไร ?

(๒๕๕๓)

ตอบ : เพราะจะได้ทำการเคารพกราบไหว้เป็นต้นแก่อุบาลีก่อน เพื่อเป็นการลดทกฏฐิมานะตัวเอง

๓. สตรีคนแรกที่ได้อุปสมบทในพระพุทธศาสนาชื่อใคร ? อุปสมบทด้วยวิธีใด ? (๒๕๕๔)

ตอบ : คือ พระมหาปชาบดีโคตมี ฯ

ด้วยวิธีรับครุธรรม ๘ ประการ ฯ

๔. พระเถระและพระเถรีผู้มีชื่อต่อไปนี้ ได้รับเอตทัคคะในทางไหน ? (๒๕๕๕)

ก. พระมหากัจจายนะ ข. พระโมฆราช ค. พระราहुล ง. ปฎาจาราเถรี จ. อุบลวรรณาเถรี

ตอบ : ก. พระมหากัจจายนะ เป็นเอตทัคคะในทางอธิบายคำย่อให้พิสดาร

ข. พระโมฆราช เป็นเอตทัคคะในทางทรงจีวรเสร์้าหมอง

ค. พระราहुล เป็นเอตทัคคะในทางผู้ใส่ใจศึกษาพระธรรมวินัย

ง. ปฎาจาราเถรี เป็นเอตทัคคะในทางทรงวินัย

จ. อุบลวรรณาเถรีเป็นเอตทัคคะในทางมีฤทธิ์ ฯ

๕. ภิกษุ ภิกษุณี ผู้เอดท์คคะในทางเป็นพระธรรมกถึก คือใคร ? (๒๕๕๓)

ตอบ : ภิกษุผู้เป็นเอดท์คคะในทางเป็นพระธรรมกถึกคือ พระปุลณมณีนานินบุตร, ภิกษุณีผู้
เป็นเอดท์คคะในทางเป็นพระธรรมกถึกคือ พระมหาธรรมทินนาเถรี

๖. พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมอุปมาด้วยพิณ ๓ สาย แก่ใคร ? ด้วยทรงพระประสงค์
ใด ? (๒๕๕๔)

ตอบ : แก่พระโศณ โภพิวิสะ ฯ

ด้วยทรงพระประสงค์จะให้ท่านทำความเพียรพอประมาณ เพราะท่านทำความ
เพียรอย่างยิ่ง เคนจกรมจนเทา: แดก ฯ

๗. พระพุทธองค์ทรงแสดงโทษแห่งความเพียรที่ตึงเกินไปและหย่อนเกินไปแก่พระโศณ
โภพิวิสะ ว่าอย่างไร ? (๒๕๕๕)

ตอบ : พระพุทธองค์ทรงยกพิณ ๓ สายเข้ามาเปรียบเทียบ

๘. บรรดาศิษย์ ๑๖ คน ศิษย์คนใดนำพระธรรมเทศนาของพระพุทธองค์ไปบอกแก่
พราหมณ์พาวรีผู้เป็นอาจารย์ ? พราหมณ์พาวรี ฟังพระธรรมเทศนานั้นแล้ว ได้บรรลุ
ธรรมชั้นไหน ? (๒๕๕๖)

ตอบ : ปิงคิยามาฬ ฯ ชั้นเสขภูมิ ฯ

๙. มาณพทั้ง ๑๖ คนผู้ทูลถามโสฬสปัญหาแก่พระพุทธองค์ เป็นศิษย์ของใคร ? ท่านตั้ง
สำนักอยู่ที่ไหน ? (๒๕๕๗)

ตอบ : เป็นศิษย์ของพราหมณ์พาวรี ฯ ตั้งสำนักอยู่ริมฝั่งแม่น้ำโคธาวารี ซึ่งอยู่ระหว่าง
เมืองอัสดกะกับเมืองอาพากะ ฯ

๑๐. ปัญหาว่า โลกคือหมู่มสัตว์อันอะไรปิดบังไว้จึงหลงอยู่ในที่มืด ดังนี้ ใครเป็นผู้ถาม ?
และพระศาสดาทรงพยากรณ์ว่าอย่างไร ? (๒๕๕๘)

ตอบ : อจิตมาณพเป็นผู้ถาม ฯ ทรงพยากรณ์ว่า โลกคือหมู่มสัตว์ อันอวิชาคือความไม่รู้
แจ้งปิดบังไว้ จึงหลงดูอยู่ในที่มืด ฯ

๑๑. “หมู่มนุษย์ในโลกนี้ อาศัยอะไรจึงบูชาญวบวงสรวงเทวดา” นี่เป็นปัญหาของใคร?
และได้รับพุทธพยากรณ์ว่าอย่างไร ? (๒๕๕๙)

ตอบ : เป็นปัญหาของปุลณณมาณพ ฯ ได้รับพุทธพยากรณ์ว่า หมู่มนุษย์เหล่านั้น อยากได้
ของที่ตนปรารถนา อาศัยของที่มีชราทรุดโทรม จึงบูชาญวบวงสรวงเทวดา ฯ

๑๒. อาจารย์ผู้ผูกปัญหาให้ศิษย์ ๑๖ คนไปทูลถามพระพุทธเจ้า ชื่ออะไร ? ทั้งอาจารย์
และศิษย์ฟัง พุทธพยากรณ์ แล้วได้บรรลุผลอะไร ? (๒๕๖๐)

ตอบ : พราหมณ์พาวรี ฯ

ปึงคิยามาณพได้ดวงตาเห็นธรรม, ศิษย์อีก ๑๕ คน ได้บรรลุนิพพานเป็นพระอรหันต์, ส่วน อาจารย์ได้บรรลุนิพพานมิใช่

๑๓. พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมโปรดพระโมฆราชด้วยเรื่องอะไร ? มีความหมายอย่างไร (๒๕๕๓)

ตอบ : ว่าด้วยเรื่องสุญญตานุปัตสนา

มีความหมายว่า ให้พิจารณาเห็น โลก โดยความเป็นของว่างเปล่า ถอนความเห็นว่าเป็นตัวตนของเราเสีย

๑๔. คำถามว่า “ข้าพเจ้าจักพิจารณาเห็นโลกอย่างไร มัจจุราชจึงจักไม่แลเห็น” ใครเป็นผู้ถาม พระศาสดาทรงพยากรณ์ไว้อย่างไร ? (๒๕๕๒)

ตอบ : พระโมฆราชเป็นผู้ถาม พระศาสดาทรงพยากรณ์ว่า ท่านจงเป็นคนมีสติ

พิจารณาเห็น โลก โดยความเป็นของว่างเปล่า ถอนความตามเห็นว่าตัวของเราเสีย ทุกเมื่อเกิด ท่านจักข้ามล่วงมัจจุราชเสียได้ด้วยอุบายอย่างนี้ ท่านพิจารณาเห็นโลกอย่างนี้แล มัจจุราชจึงไม่แลเห็น

๑๕. “โลกมีอะไรผูกพันไว้ อะไรเป็นเครื่องสัจจของโลกล้วน ท่านกล่าวกันว่า นิพพานๆ ดังนี้ เพราะอะไรได้ ?” ปัญหาที่ใครทูลถาม ? (๒๕๕๑)

ตอบ : อุทยมาณพเป็นผู้ทูลถาม

๒.๓ ข้อสอบ-เฉลย วิชาศาสนพิธี

หมวดที่ ๑ กุศลพิธี

๑. วันธรรมสวนะ คือวันอะไร ? ทรงอนุญาตให้มีในวันใดบ้าง ?

ตอบ : วันธรรมสวนะ คือวันกำหนดประชุมฟังธรรมทั่วไปเรียกว่า วันพระ เดือนหนึ่ง ๔ วัน คือ ๑.วันขึ้น ๘ ค่ำ, ๒.วันขึ้น ๑๕ ค่ำ, ๓.วันแรม ๘ ค่ำ, ๔.วันแรม ๑๕ ค่ำ

๒. ศาสนพิธีเล่ม ๒ แสดงอุโบสถกรรมไว้กี่ประเภท ? อะไรบ้าง ? (๒๕๕๖)

ตอบ : ๓ ประเภท คือ สังฆอุโบสถ ๑ ปาฏิสุตฺธิอุโบสถ ๑ อธิษฐานอุโบสถ ๑

๓. จงให้ความหมายของคำต่อไปนี้ การเข้าพรรษา การออกพรรษา (๒๕๕๖)

ตอบ : การเข้าพรรษา หมายถึง การที่ภิกษุผูกใจว่าจะอยู่ ณ ที่ใดที่หนึ่งตลอดเวลา ๓ เดือน ในฤดูฝน ไม่ไปค้างแรมให้ล่วงราตรีในที่แห่งอื่นระหว่างผูกใจนั้น เว้นแต่ไปด้วย สัตตทากรณียะ

การออกพรรษา หมายถึง กาลที่สิ้นสุดกำหนดอยู่จำพรรษาของภิกษุตามพระวินัย

บัญญัติ มีพิธีเป็นสังฆกรรมพิเศษ โดยเฉพาะ เรียกโดยภาษาพระวินัยว่า ปวารณากรรม คือการทำปวารณาของสงฆ์ผู้อยู่ร่วมกันตลอดเวลา ๑ เดือน ฯ

๔. ธรรมเนียมของสงฆ์ที่พึงปฏิบัติชอบต่อกันเพื่อความสามัคคี เรียกว่าอะไร ? หมายถึงอะไร ? (๒๕๕๘)

ตอบ : เรียกว่า สามีจิกรรม ฯ

หมายถึง การขอขมาโทษ และการให้อภัยกัน ฯ

๕. จงเขียนอุโบสถศีลข้อที่ ๓ มาดู ฯ (๒๕๕๘)

ตอบ : อพฺรหฺมจฺริยา เวรมณี สิกฺขาปท สมာทึยามิ ฯ

๖. จงเขียนอุโบสถศีล เฉพาะข้อที่ ๗ มาดู (๒๕๕๕)

ตอบ : นจฺจคิควาทิตฺวิสุทฺทสุตฺตนา มาลาคนฺธวิเลปนธารณมณฺฑทนวิภูสณฺณูฐานา เวรมณี สิกฺขาปทํ สมာทึยามิ ฯ

หมวดที่ ๒ บุญพิธี

๑. จงให้ความหมายของคำต่อไปนี้ (๒๕๕๘)

ก. ปาฏิปุคคคลิกทาน ข. เกสัชทาน ค. สลากภัต ง. ผ้าวัสสิกสาฎก จ. ผ้าอัจเจกจีวร ฯ

ตอบ : ก. ปาฏิปุคคคลิกทาน คือทานที่ถวายเจาะจงเฉพาะรูปนั้นรูปนี้

ข. เกสัชทาน คือการถวายเกสัช ๕ ได้แก่ เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย

ค. สลากภัต คือภัตอาหารที่ทายกทายิกาถวายตามสลาก

ง. ผ้าวัสสิกสาฎก คือผ้าที่อธิษฐานสำหรับใช้นุ่งในเวลาอาบน้ำฝน หรืออาบน้ำทั่วไป

จ. ผ้าอัจเจกจีวร คือผ้าจำนำพรรษาที่ทายกรีบถ้วนถวายก่อนวันออกพรรษา

๒. การถวายผ้าวัสสิกสาฎกนั้น มีมูลเหตุมาจากอะไร? ใครเป็นผู้ถวายคนแรก ? (๒๕๕๕)

ตอบ : มีมูลเหตุมาจากเดิมยังไม่มีพุทธานุญาตให้ภิกษุมิผ้าวัสสิกสาฎก ภิกษุทั้งหลายจึง

เปลือยกายอาบน้ำ นางวิสาขามหาอุบาสิกาทราบเรื่องนั้นแล้วเห็นว่าไม่สมควรแก่

เพศสมณะ จึงทูลขอพระพุทธานุญาต เพื่อถวายผ้าอาบน้ำฝนแก่ภิกษุทั้งหลาย ฯ

๓. วันเทโวโรหณะ คือวันอะไร ? เนื่องด้วยวันนั้น มีบุญพิธีอะไรที่ทำการมาจนถึงบัดนี้ ? (๒๕๕๔)

ตอบ : คือ วันที่พระพุทธเจ้าเสด็จลงจากเทวโลก หลังจากที่เสด็จขึ้นไปจำพรรษาใน

ดาวดึงส์พิภพถ้วนไตรมาส โบราณเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า วันพระเจ้าเปิดโลก ฯ

มีการทำบุญตักบาตรแด่พระพุทธเจ้าพร้อมทั้งพระสงฆ์ จนเป็นประเพณีทำบุญตัก

บาตร ที่เรียกว่า ตักบาตรเทโวโรหณะ มาจนถึงปัจจุบันนี้ ฯ

๔. วิหารทานคาถา ซึ่งเป็นบทอนุโมทนาพิเศษ เริ่มต้นด้วย สิต อุลุห ปฎิหนุติ ฯลฯ นิยมใช้สวดเมื่อใด ? (๒๕๕๔)

ตอบ : เมื่อทวยภควายเสนาสนะมี โบสถ์ วิหาร กุฏิ เป็นต้น ฯ

๕. คำว่า เจริญพระพุทธรมณต์กับสวดพระพุทธรมณต์ใช้ต่างกันอย่างไร ? การทำบุญฉลอง อัฐิจัดเข้าในอย่างไรใน ๒ อย่างข้างต้น ? (๒๕๕๓)

ตอบ : เจริญพระพุทธรมณต์ใช้ในงานมงคล สวดพระพุทธรมณต์ใช้ในงานอวมงคล ฯ
จัดเข้าในการเจริญพระพุทธรมณต์ แต่ไม่ต้องตั้งขันน้ำมนต์และสายสิญจน์ ฯ

๖. สามัญอนุโมทนากับวิเสสอนุโมทนา ต่างกันอย่างไร ? (๒๕๕๒)

ตอบ : ต่างกันดังนี้ สามัญอนุโมทนา คือการอนุโมทนาที่นิยมใช้ปฏิบัติกันทั่วไปเป็นปกติ ไม่ว่าจะงานใดก็ใช้อนุโมทนาอย่างนั้น ส่วนวิเสสอนุโมทนา คือการอนุโมทนาด้วยบทสวดสำหรับอนุโมทนาเป็นพิเศษ เฉพาะทาน เฉพาะกาล และเฉพาะเรื่อง

๗. ในงานมงคลที่ทำกันอย่างสามัญทั่วไป นิยมเจริญพระพุทธรมณต์ด้วยบทสวดมนต์ที่รวมเรียกสั้นๆ ว่าอะไร ? และต้องมีบทอื่นมาประกอบอีก เรียกว่าอะไร ? (๒๕๕๑)

ตอบ : เรียกว่า เจ็ดตำนาน ฯ เรียกว่า ต้นสวดมนต์หรือต้นตำนาน และท้ายสวดมนต์ ฯ

๘. เทศน์มหาชาติ คือการเทศน์เรื่องอะไร ? มีกี่กัณฑ์ ? จบเทศน์มหาชาติแล้ว นิยมเทศน์ต่อด้วยเรื่องอะไร ? (๒๕๕๑)

ตอบ : เรื่องเวสสันดรชาดก ฯ มี ๑๓ กัณฑ์ ฯ เรื่อง จตุราริยสังกถา ฯ

หมวดที่ ๓ ทานพิธี

๑. บท อทาสี เม อทาสี เม... และบท อยญจ โข ทกฺขิณา ทินฺนา... ใช้ต่างกันอย่างไร? (๒๕๕๒)

ตอบ : อทาสี เม อทาสี เม... ใช้ในกรณีที่พักยังอยู่
อยญจ โข ทกฺขิณา ทินฺนา... ใช้ในกรณีท านบุญอัฐิ ฯ

๒. การถวายผ้าวัสติกสาฎกนั้น มีมูลเหตุมาจากอะไร ? ใครเป็นผู้ถวายคนแรก ? (๒๕๕๕)

ตอบ : มีมูลเหตุมาจากเดิมยังไม่มีพุทธานุญาตให้ภิกษุมิผ้าวัสติกสาฎก ภิกษุทั้งหลายจึงเปลือยกายอาบน้ำ นางวิสาขา มหาอุบาสิกา ทราบเรื่องนั้นแล้ว เห็นว่าไม่สมควรแก่เพศสมณะ จึงทูลขอพระพุทธานุญาต เพื่อถวายผ้าอาบน้ำฝนแก่ภิกษุทั้งหลาย ฯ

หมวดที่ ๔ ปกิณณกพิธี

๑. จงเขียนคาถาที่ใช้ในการบังสุกุลเป็น และบังสุกุลตาย มาดู ? (๒๕๕๓)

ตอบ : คาถาที่ใช้ในการบังสุกุลเป็นว่า อจิรั วตย กายโย, ปรถวี อธิเสสสุสติ, นุฑุโท
 อเปตวิญญาโณ, นีระตุถ ว กถิงคร,
 คาถาที่ใช้ในการบังสุกุลตายว่า อนิจจา วตสขารา อุปปาทวขุรมมิโน อุปปชชิตวา
 นีรุชฌนติ เตส ว ปรโมสุโขฯ

๒. การทำสังคายนาก่อให้เกิดคุณประโยชน์แก่พระศาสนาอย่างไรบ้าง ? (๒๕๕๖)

ตอบ : ให้เกิดคุณประโยชน์อย่างนี้ คือ กำจัดและป้องกันอสังขีได้ ทำให้ความเห็นพุทธ
 ศาสนิกให้ถูกต้องและปฏิบัติถูกต้องได้ และทำให้พระศานามั่นคงและแพร่หลาย
 ยิ่งขึ้น ฯ

๓. งานทำบุญต่อนามหรือต่ออายุ คืองานทำบุญเช่นไร ? (๒๕๕๗)

ตอบ : คืองานทำบุญที่คณะญาติของผู้กำลังป่วยหนักจัดขึ้น เพื่อให้ผู้ป่วยหายป่วย และ
 เพื่อให้ผู้ป่วยได้มีโอกาสบำเพ็ญกุศลในบั้นปลายแห่งชีวิตของตน หรือเป็นความ
 ประสงค์ของผู้จะทำบุญต่ออายุเองเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต ฯ

๒.๔ ข้อสอบ-เฉลย วิชาวินัยมุข

อารัมภบท

๑. อภิสมจารคืออะไร ? ภิกษุผู้ไม่เอื้อเฟื้อในอภิสมจารมีโทษอย่างไรบ้าง ? (๒๕๕๘)

ตอบ : คือธรรมเนียมของภิกษุ ฯ

มีโทษปรับอาบัติอุลลัจจัยเป็นอย่างสูง แต่มีน้อย ส่วนมากปรับอาบัติทุกกฏเป็นพื้น

๒. ภิกษุผู้ปฏิบัติพระวินัยส่วนอภิสมจารให้ดีงาม จะต้องปฏิบัติอย่างไร ? (๒๕๕๘)

ตอบ : ต้องปฏิบัติโดยสายกลาง คือไม่ถือเคร่งครัดอย่างมกมาย จนเป็นเหตุทำตนให้ลำบาก
 เพราะเหตุธรรมเนียมเล็กๆ น้อยๆ อันขัดต่อกาลเทศะ และไม่สะเพร้ามง่าย ละเลย
 ต่อธรรมเนียมของภิกษุ จนถึงทำตนให้เป็นคนเลวทราม ฯ

๓. พระวินัยแบ่งออกเป็นกี่อย่าง ? อะไรบ้าง ? (๒๕๕๙)

ตอบ : แบ่งเป็น ๒ ประการ คือ ๑. อาทิพรหมจริยการศึกษา, ๒. อภิสมจารการศึกษา ฯ

๔. อภิสมจาร คืออะไร ? ปรับอาบัติได้กี่อย่าง ? อะไรบ้าง ? (๒๕๕๖, ๒๕๕๑)

ตอบ : คือ ธรรมเนียมของภิกษุ ฯ ปรับอาบัติได้ ๒ อย่าง ฯ

คือ อุลลัจจัยและทุกกฏ ฯ

๕. ภิกษุผู้ปฏิบัติพระวินัยส่วนอภิธมาจารให้ได้ชื่อว่าเป็นผู้ปฏิบัติดีงาม จะต้องปฏิบัติอย่างไร ? (๒๕๕๔)

ตอบ : จะชื่อว่าเป็นผู้ปฏิบัติดีงาม ต้องปฏิบัติโดยสายกลาง คือ ไม่ถือเคร่งครัดอย่างงมงาย จนเป็นเหตุทำตนให้ลำบากเพราะเหตุธรรมเนียมเล็ก ๆ น้อย ๆ อันขัดต่อกาลเทศะ และไม่สะเพร้ามง่ายละเลยต่อธรรมเนียมของภิกษุจนถึงทำตนให้เป็นคนเลวทราม

๖. ภิกษุผู้ละเมิดสิกขาบทนอกพระปาติโมกข์ ต้องอาบัติอะไรได้บ้าง ? (๒๕๕๘)

ตอบ : ต้องอาบัติอุกถัจฉัย และ ทุกกฏ ฯ

๗. สิกขาบทนอกพระปาติโมกข์ที่เรียกว่าอภิธมาจารแบ่งเป็น ๒ คือเป็นข้อห้าม ๑ เป็นข้ออนุญาต ๑ นั้น คืออย่างไร ? ปรับโทษแก่ผู้ล่วงละเมิดไว้อย่างไร? (๒๕๕๒)

ตอบ : ที่เป็นข้อห้ามคือ กิริยาบางอย่างหรือบริวารบางประเภทไม่เหมาะแก่สมณสารูป จึงทรงห้ามไม่ให้กระทำหรือใช้บริวารเช่นนั้น เช่น ห้ามไม่ให้ไว้ผมยาว ไม่ให้ไว้หนวดเครายาว ไม่ให้ใช้บาตรไม้ เป็นต้น
ที่เป็นข้ออนุญาต คือเป็นการประทานประโยชน์พิเศษแก่พระภิกษุ เช่น ทรงอนุญาต ผ้าวัสสิกสาฎกในฤดูฝน เป็นต้น ฯ ปรับโทษโดยตรงมีเพียง ๒ คือ อุกถัจฉัย, ทุกกฏ
แม้ในข้อที่ทรงอนุญาต เมื่อไม่ทำตามก็เป็นอาบัติทุกกฏ เพราะไม่เอื้อเพื่อ ฯ

กัณฑ์ที่ ๑๑ กายบริหาร

๑. ผ้าสำหรับทำจีวรนุ่งห่มนั้น ทรงอนุญาตไว้กี่ชนิด ? อะไรบ้าง ? (๒๕๕๘)

ตอบ : ๖ ชนิด ฯ คือ

๑. โขมะ ผ้าทำด้วยเปลือกไม้
๒. กัปปาสิกะ ผ้าทำด้วยฝ้าย
๓. โกเสยยะ ผ้าทำด้วยใยไหม
๔. กัมพละ ผ้าทำด้วยขนสัตว์ ยกเว้นผมและขนมนุษย์
๕. สาณะ ผ้าทำด้วยเปลือกป่าน
๖. กังคะ ผ้าทำด้วยของ ๕ อย่างนั้นแต่อย่างใดอย่างหนึ่งปนกัน ฯ

๒. การผัดหน้า ไล่น้ำ ทาหน้า ทรงห้ามและทรงอนุญาตไว้ในกรณีใด ? (๒๕๕๗)

ตอบ : ทรงห้ามเฉพาะเพื่อทำให้สวย, ทรงอนุญาตในกรณีอาพาธ

๓. ภิกษุเปลือยกายในกรณีต่อไปนี้ ต้องอาบัติอะไรหรือไม่ ? (๒๕๕๗)

ก. เปลือยเป็นวัตรอย่างเดียวยุติ ข. เปลือยทำกิจแก่กัน เช่น ให้อาหาร ให้อาบน้ำ

ค. เปลี่ยเวลาฉันในเวลาตีม ง. เปลี่ยในเรือนไฟ จ. เปลี่ยในน้ำ

ตอบ : ก. เปลี่ยกายเป็นวัตรอย่างเดียรถีย์ ต้องอาบัติทุกกฏ,

ข. เปลี่ยทำกิจแก่กัน เช่น ไหว้รับไหว้ ต้องอาบัติทุกกฏ,

ค. เปลี่ยในเวลาฉัน ในเวลาตีม ต้องอาบัติทุกกฏ,

ง. เปลี่ยในเรือนไฟ ไม่ต้องอาบัติ,

จ. เปลี่ยในน้ำ ไม่ต้องอาบัติ

๔. ข้อว่า อย่าพึงนุ่งห่มผ้าอย่างคลุหัตถ์ นั้นมีอธิบายอย่างไร ? (๒๕๕๖)

ตอบ : มีอธิบายว่า ห้ามนุ่งห่มเครื่องนุ่งห่มของคลุหัตถ์ เช่น กางเกง เสื้อ ผ้าโพก หมวก
ผ้าถุง ผ้าห่มสีต่าง ๆ ชนิดต่าง ๆ และห้ามอาภรณ์นุ่งห่มต่าง ๆ ที่ไม่ใช่ของภิกษุ ฯ

๕. ภิกษุแม้ล่วงละเมิดพระวินัยแล้วไม่ต้องอาบัติ ได้รับยกเว้นทุกสิกขาบท ได้แก่ภิกษุ
ประเภทไหนบ้าง ? (๒๕๕๕)

ตอบ : ได้แก่ ภิกษุบ่าคัจฉน ไม่มีสติสัมปชัญญะ, ภิกษุเพ้อจนไม่รู้สีกตัว, ภิกษุ
กระต๊อบกระส่าย เพราะมีเวทนากล้าจนถึงไม่มีสติ ฯ

๖. เปลี่ยกายอย่างไรต้องอาบัติทุกกฏจจัย ? อย่างไรต้องอาบัติทุกกฏ ? (๒๕๕๔)

ตอบ : เปลี่ยกายเป็นวัตรเอาอย่างเดียรถีย์ ต้องอาบัติทุกกฏจจัย ฯ

เปลี่ยกายทำกิจแก่กัน เช่น ไหว้รับไหว้ ทำบริกรรม ให้ของ รับของ และเปลี่ย
กายในเวลาฉัน ในเวลาตีม ต้องอาบัติทุกกฏ ฯ

๗. อาทิพรหมจริยกาสิกขา กับ อภิสมจาริกาสิกขา ต่างกันอย่างไร ? (๒๕๕๓)

ตอบ : ต่างกันดังนี้ อาทิพรหมจริยกาสิกขา ได้แก่ข้อศิกขาอันเป็นเบื้องต้นแห่งพรหมจรรย์
อัน ได้แก่ พระพุทธบัญญัติที่ทรงตั้งไว้ให้เป็นพุทธอาณา เป็นสิกขาบทอันมาใน
พระปาติโมกข์ เป็นข้อบังคับ โดยตรงที่ภิกษุจะต้องประพฤติปฏิบัติโดยเคร่งครัด
ส่วนอภิสมจาริกาสิกขา ได้แก่ข้อศิกขาอันเนื่องด้วยอภิสมจาร คือมารยาทอันดี
ที่ทรงบัญญัติหรืออนุญาตไว้ อันมานอกพระปาติโมกข์ เป็นขนบธรรมเนียมอันดี
งามของหมู่คณะที่ควรประพฤติ ฯ

๘. มีพระบัญญัติข้อหนึ่งว่า อย่าพึงนุ่งผ้าอย่างคลุหัตถ์ อย่าพึงห่มผ้าอย่างคลุหัตถ์ ใน
กรณีทีภิกษุถูกโจรชิงผ้าถุงห่มไปหมด พึงปฏิบัติอย่างไรจึงจะถูกต้องตามพระวินัย ?
(๒๕๕๒)

ตอบ : พึงปิดกายด้วยวัตถุอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นการชั่วคราว โดยที่สุคนธ์ไม่ไ้ใช้ได้
ห้ามมิให้เปลี่ยกาย ฯ

๘. มีข้อกำหนดในการไว้ผมยาวของพระภิกษุอย่างไร ? ในการโกนผม ภิกษุใช้กรรไกร แทนมีดโกนได้หรือไม่ ? (๒๕๕๑)

ตอบ : ไว้ได้เพียง ๒ เดือน หรือ ๒ นิ้ว เป็นอย่างยิ่ง ฯ ในการโกนผม ภิกษุใช้กรรไกร แทนมีดโกนไม่ได้ เว้นไว้แต่อาพาธ ฯ

๑๐. ในกาบบริหาร มีข้อปฏิบัติเกี่ยวกับหนวดและคิ้วไว้อย่างไร ? (๒๕๕๕)

ตอบ : เกี่ยวกับหนวด มีข้อปฏิบัติไว้ว่า อย่าพึงไว้หนวดไว้เครา คือต้องโกนเสมอ ห้ามไม่ให้แต่งหนวดและห้ามไม่ให้ตัดหนวดด้วยกรรไกร เกี่ยวกับคิ้ว ไม่ได้วางหลักปฏิบัติไว้แต่พระสงฆ์ไทยนิยมโกนพร้อมกับผม ฯ

กัณฑ์ที่ ๑๒ บริหาร บริโภค

๑. สังฆาฏิ บาตร ประคตเอน เข็ม มีดโกน อย่งไหนจัดเป็นบริหารบริโภค อย่งไหนจัดเป็นบริหารอุปโภค ? (๒๕๕๕)

ตอบ : สังฆาฏิ บาตร ประคตเอน จัดเป็นบริหารบริโภค เข็ม มีดโกน จัดเป็นบริหารอุปโภค ฯ

๒. บาตรที่ทรงอนุญาตให้ใช้มีกี่ชนิด ? และกัขนาด ? ะไรบ้าง ? (๒๕๕๗)

ตอบ : บาตรที่ทรงอนุญาตให้ใช้มี ๒ ชนิด คือ ๑.บาตรดินเผา สุ่มดำสนิท ๒.บาตรเหล็กฯ ขนาดบาตรที่ทรงอนุญาตให้ใช้ มี ๓ ชนิด คือ (๑) บาตรขนาดเล็ก จูข้าวสุกแห่งข้าวสารกึ่งอาพหกะ คือ ๒ คนกินเหลือ ๓ คนกินไม่พอ (๒)บาตรขนาดกลาง จูข้าวสุกแห่งข้าวสารนาฬิหนึ่ง (ทะนาน) คือกินได้ ๕ คน (๓)บาตรขนาดใหญ่ จูข้าวสุกแห่งข้าวสารปีดะหนึ่ง คือ กินได้ ๑๐ คน

๓. บริหาร ๘ มีอะไรบ้าง ? ที่จัดเป็นบริหารบริโภคและบริหารอุปโภคมีอะไรบ้าง ? (๒๕๕๖)

ตอบ : มี ไตรจีวร คือผ้านุ่งผ้าห่มและผ้าทาบ บาตร ประคตเอน เข็ม มีดโกน และผ้ากรองน้ำ ฯ

ไตรจีวร บาตร ประคตเอน รวม ๕ อย่าง จัดเป็นบริหารบริโภค, เข็ม มีดโกน และผ้ากรองน้ำ จัดเป็นบริหารอุปโภค ฯ

๔. ภิกษุผู้ได้รับเสนาสนะของสงฆ์ให้เป็นที่อยู่อาศัย ควรเอาใจใส่รักษาเสนาสนะนั้น อย่งไร ? (๒๕๕๕)

ตอบ : ควรเอาใจใส่รักษา ดังนี้

๑) ไม่ทำให้เปราะเปื้อน

๒) ชำระให้สะอาด

- ๓) ระวังไม่ให้ชำรุด
 ๔) รักษาเครื่องเสนาสนะ
 ๕) ตั้งน้ำฉันน้ำใช้ไว้ให้มีพร้อม
 ๖) ของใช้สำหรับเสนาสนะหนึ่งอย่างนำไปใช้ที่อื่นให้กระจัดกระจาย ฯ

๕. ผ้าสำหรับทำจีวรนุ่งห่มนั้นทรงอนุญาตไว้กี่ชนิด ? อะไรบ้าง? (๒๕๕๒)

ตอบ : ทรงอนุญาตไว้ ๖ ชนิด ฯ

- ๑) โขมะ ผ้าทำด้วยเปลือกไม้
 ๒) กัปปาสิกะ ผ้าทำด้วยฝ้าย
 ๓) โกเสยยะ ผ้าทำด้วยใยไหม
 ๔) กัมพละ ผ้าทำด้วยขนสัตว์ ยกเว้นผมและขนมนุษย์
 ๕) สาณะ ผ้าทำด้วยเปลือกป่าน
 ๖) ภังกะ ผ้าที่ทำด้วยของ ๕ อย่างนั้น อย่างใดอย่างหนึ่งปนกัน ฯ

๖. จีวรผืนหนึ่ง มีกำหนดจำนวนชั้นที่ไว้อย่างไร ? ใน ๑ ชั้นที่ประกอบด้วยอะไรบ้าง ? (๒๕๕๑)

ตอบ : กำหนดจำนวนไว้ไม่น้อยกว่า ๕ ชั้น แต่ให้เป็นชั้นที่ถี่ คือ ๗, ๘, ๑๑ เป็นต้น ฯ
 ประกอบด้วย มณฑล อัทมมณฑล กุสิ อัทมกุสิ ฯ

กัณฑ์ที่ ๑๓ นิสสัย

๑. นิสัยระงับ กับ นิสัยมุตตะกะ มีอธิบายอย่างไร ?

ตอบ : นิสัยระงับ หมายถึงการที่ภิกษุผู้ถือนิสัยขาดจากปกครอง เช่น อุปัชฌาย์มรณภาพ เป็นต้น

นิสสัยมุตตะกะ หมายถึงภิกษุผู้ได้พรรษา ๕ แล้ว และมีคุณสมบัติพอรักษาตนได้เมื่ออยู่ตามลำพัง

ทรงพระอนุญาตให้พ้นจากนิสัย ฯ

๒. จงให้ความหมายของคำต่อไปนี้ ก. อุปสัมปทาจารย์ ข. อุทเทสาจารย์

ค. สัทธีวิหาริก ง. อันตวาสิก จ. นิสสัยมุตตะกะ (๒๕๕๗)

ตอบ : ก. อุปสัมปทาจารย์ ทำหน้าที่สวดกรรมวาจาเมื่ออุปสมบท,

ข. อุทเทสาจารย์ ทำหน้าที่สอนธรรม

ค. สัทธีวิหาริก เป็นคำเรียกผู้ที่ได้รับอุปสมบท คือ ถ้าอุปสมบทต่อพระอุปัชฌาย์รูปใด ก็เป็นสัทธีวิหาริกของพระอุปัชฌาย์รูปนั้น

ง. อันตวาลิก ให้เรียกภิกษุผู้อาศัยอยู่กับอาจารย์ หรือภิกษุผู้มีไข้พระอุปัชฌาย์ของตน

จ. นิสสัยมุตตะกะ ภิกษุผู้พ้นการถือนิสสัย หมายถึง ภิกษุมีพรรษาพ้น ๕ แล้ว มีความรู้ธรรมวินัยพอรักษาตัวได้แล้ว ไม่ต้องถือนิสสัยในอุปัชฌาย์ หรืออาจารย์ต่อไป

๓. คำว่า ถือนิสสัย หมายความว่าอย่างไร ? ภิกษุผู้เป็นนวกะจะต้องถือนิสสัยเสมอไปหรือไม่ ประการใด ? (๒๕๕๖)

ตอบ : หมายความว่า ยอมตนอยู่ในความปกครองของพระเถระผู้มีคุณสมบัติควรปกครองตน ได้ยอมตนให้ท่านปกครอง ฟังฟังพ นันกอาศัยท่าน ฯ

ต้องถือนิสสัยเสมอไป แต่มีข้อยกเว้น ภิกษุผู้ยังไม่ตั้งลงเป็นหลักแหล่ง คือภิกษุเดินทางภิกษุผู้เป็นไข้ ภิกษุผู้พยาบาลผู้ได้รับของจากคนไข้เพื่อให้อยู่ ภิกษุผู้เข้าป่าเพื่อเจริญสมณธรรมชั่วคราว และกรณีทีใดหาท่านผู้ให้นิสสัยมิได้ และมีเหตุขัดข้องที่จะไปอยู่ในที่อื่นไม่ได้ จะอยู่ในที่นั้นด้วยผูกใจ

๔. วัตรคืออะไร ? อุปัชฌาย์วัตรและสัทธีวิหาริกวัตร ใครพึงทำแก่ใคร ? (๒๕๕๗)

ตอบ : คือ แบบอย่างอันดีงามที่ภิกษุควรประพฤติในกาลนั้น ฯ

อุปัชฌาย์วัตร สัทธีวิหาริกพึงทำแก่อุปัชฌาย์

สัทธีวิหาริกวัตร อุปัชฌาย์พึงทำแก่สัทธีวิหาริก ฯ

๕. จงให้ความหมายของคำต่อไปนี้ อุปัชฌายะ สัทธีวิหาริก นิสสัย ? (๒๕๕๘)

ตอบ : อุปัชฌายะ เป็นชื่อเรียกภิกษุผู้รับให้ฟังฟัง แปลว่า ผู้ฝึกสอนหรือผู้ดูแล,

สัทธีวิหาริก เป็นชื่อเรียกภิกษุผู้ฟังฟัง แปลว่า ผู้อยู่ด้วย,

นิสสัย เป็นชื่อเรียกกิริยาที่ฟังฟัง ฯ

๖. ในบาลีแสดงเหตุนิสสัยจะรับจากอุปัชฌายะไว้ ๕ ประการ มีอะไรบ้าง ? (๒๕๕๙)

ตอบ : มีอุปัชฌายะหลักไปเสีย ๑ สีกเสีย ๑ ตายเสีย ๑ ไปเข้าริตเดียรถีย์เสีย ๑ ตั้งบังคับ ๑

๗. ในบาลีแสดงเหตุนิสสัยจะรับจากอุปัชฌาย์ไว้เท่าไร ? อะไรบ้าง ? (๒๕๕๙)

ตอบ : แสดงไว้ ๕ ประการ ฯ

คือ อุปัชฌาย์หลักไปเสีย ๑ สีกเสีย ๑ ตายเสีย ๑ ไปเข้าริตเดียรถีย์ ๑ ตั้งบังคับ ๑ ฯ

๘. ตามนัยแห่งอรรถกถาอาจารย์มีกี่ประเภท ? อะไรบ้าง ? คำของนิสสัยอาจารย์ว่าอย่างไร ? (๒๕๕๙)

ตอบ : มี ๔ ประเภท ฯ

คือ ๑. ปัพพชชาจารย์ อาจารย์ในบรรพชา

๒. อุปสัมปทาจารย์ อาจารย์ในอุปสมบท

๓. นิสฺสยาจารย์ อาจารย์ผู้ให้นิสฺสย

๔. อุทเทสาจารย์ อาจารย์ผู้บอกธรรม ฯ

ว่า อจริโย เม ภนฺเต โหหิ อายสุมโต นิสฺสาย วจฺจามิ ฯ

๕. การประณาม ในพระวินัยหมายความว่าอย่างไร ? มีพระพุทธานุญาตให้อุปัชฌาย์ทำการประณามสังฆวิหริกผู้ประพฤตอย่างไร ? (๒๕๕๒)

ตอบ : หมายความว่า การไล่สังฆวิหริก หรืออันเตวาสิกผู้ประพฤตมิชอบ ผู้ประพฤตดังนี้

๑) หากความรักใคร่ในอุปัชฌาย์มิได้

๒) หากความเลื่อมใสมิได้

๓) หากความละเอียดมิได้

๔) หากความเคารพมิได้

๕) หากความหวังดีต่อมิได้ ฯ

๑๐. นิสฺยระงับ กับ นิสฺยมุตตะกะ มีอธิบายอย่างไร ? (๒๕๕๑)

ตอบ : นิสฺยระงับ หมายถึง การที่ภิกษุผู้ถอนิสฺยขาดจากปกครอง

นิสฺยมุตตะกะ หมายถึง ภิกษุผู้ได้พรรษา ๕ แล้ว และมีคุณสมบัติพอรักษาคณผู้อยู่

ตามลำพังได้ ทรงพระอนุญาติให้พ้นจากนิสฺย ฯ

กัณฑ์ที่ ๑๔ วัตร

๑. ภิกษุเมื่อจะนั่งลงบนอาสนะ ทรงให้ปฏิบัติอย่างไรก่อน ? ที่ทรงให้ปฏิบัติอย่างนั้นเพื่อประโยชน์อะไร ? (๒๕๕๖)

ตอบ : ทรงให้พิจารณาก่อน อย่าผลุนผลันนั่งลงไป ฯ

เพื่อว่าถ้ามีของอะไรวางอยู่บนนั้น จะทับหรือกระทบของนั้น ถ้าเป็นชันน้ำก็จะหก เสียมารยาท พึงตรวจดูด้วยนัยน์ตา หรือด้วยมือลูบก่อน ตามแต่จะรู้ได้ด้วยอย่างไร แล้วจึงค่อยนั่งลง ฯ

๒. คำว่า วัตรเป็นอนามาส คืออะไร ภิกษุจำเป็นต้องวัตรเป็นอนามาสเป็นอาบัติอะไร ? (๒๕๕๕)

ตอบ : คือ สิ่งที่ภิกษุไม่ควรจับต้อง ฯ

ภิกษุจับต้องมาตุคาม เป็นอาบัติสังฆาทิเสส ถุลลัจจัย และทุกกฏตามประโยค จับต้อง

บั้นเพาะก็ด้วยความกำหนดเป็นอาบัติถุลลัจจัย นอกนั้นเป็นวัตรแห่งอาบัติทุกกฏทั้งหมด ฯ

๓. ภิกษุผู้ได้ชื่อว่า วตฺตสมฺปนฺโน ผู้ถึงพร้อมด้วยวัตร วัตรคืออะไร ? มีอะไรบ้าง ?

(๒๕๕๔)

ตอบ : วัตร คือแบบอย่างอันภิกษุควรประพฤติในกาลนั้น ๆ ในที่นั้น ๆ ในกิจนั้น ๆ แก่บุคคลนั้น ๆ

มี ๑. กิจวัตร ว่าด้วยกิจอันควรทำ

๒. จริยวัตร ว่าด้วยมารยาทอันควรประพฤติ

๓. วิถีวัตร ว่าด้วยแบบอย่าง ๆ

๔. ภิกษุผู้อาพาธควรปฏิบัติตนอย่างไร จึงไม่เป็นภาระแก่ผู้พยาบาล ? (๒๕๕๘)

ตอบ : ควรปฏิบัติตนให้เป็นผู้พยาบาลง่าย คือทำความสบายให้แก่ตน (ไม่ฉันทของแสง) รู้จักประมาณในการบริโภค กินง่าย บอกรักษาไข้ตามเป็นจริงแก่ผู้พยาบาล เป็นผู้อดทนต่อทุกขเวทนา ๆ

๕. ในคำว่า ภิกษุผู้ถึงพร้อมด้วยวัตร วัตรได้แก่อะไร ? มีอะไรบ้าง ? (๒๕๕๑)

ตอบ : ได้แก่ ขนบ คือแบบอย่าง อันภิกษุควรประพฤติในกาลนั้น ๆ ในที่นั้น ๆ ในกิจนั้น ๆ แก่บุคคลนั้น ๆ

มี ๑. กิจวัตร ว่าด้วยกิจอันควรทำ

๒. จริยวัตร ว่าด้วยมารยาทอันควรประพฤติ

๓. วิถีวัตร ว่าด้วยแบบอย่าง ๆ

กัณฑ์ที่ ๑๕ คารวะ

๑. ก่อนหน้าปรินิพพาน ตรัสสั่งภิกษุทั้งหลายให้แสดงความเคารพด้วยการเรียกกันว่าอย่างไร ? (๒๕๕๖)

ตอบ : ตรัสให้ภิกษุผู้อ่อนพรรษากว่าเรียกผู้แก่พรรษากว่าว่า ภันเต และให้ภิกษุผู้แก่พรรษากว่าเรียกผู้อ่อนพรรษากว่าว่า อาวุโส ๆ

๒. การลุกยืนขึ้นรับ เป็นกิจที่ผู้น้อยพึงทำแก่ผู้ใหญ่ จะปฏิบัติอย่างไรจึงไม่ขัดต่อพระวินัย ? (๒๕๕๘)

ตอบ : นั่งอยู่ในสำนักผู้ใหญ่ ไม่ลุกรับผู้น้อยกว่าท่าน นั่งเข้าแถวในบ้าน เข้าประชุมสงฆ์ในอาราม ไม่ลุกรับท่านผู้ใดผู้หนึ่ง ๆ

๓. คารวะ คืออะไร ? การลุกขึ้นยืนรับเป็นกิจที่ผู้น้อยพึงทำแก่ผู้ใหญ่แต่ควรเว้นในเวลาเช่นใดบ้าง ? (๒๕๕๔)

ตอบ : คือ กิริยาที่แสดงอาการอ่อนน้อมโดยสมควรแก่กาล สถานที่ กิจ และบุคคล ๆ

ควรเว้นในเวลานั่งอยู่ในสำนักของผู้ใหญ่ ไม่ลุกรับผู้น้อยกว่าท่าน ในเวลานั่งเข้า

แถวในบ้าน ในเวลาเข้าประชุมสงฆ์ในอาราม ฯ

๔. กิริยาที่แสดงความอ่อนน้อมต่อกันและกันเป็นความดีของหมู่ แต่ต้องทำให้ถูกต้องตามกาลเทศะ ในข้อนี้ควรรงควเว้นในกรณีใดบ้าง ? จงบอกมาสัก ๕ ข้อ (๒๕๕๓)

ตอบ : ได้แก่ในเวลาดังต่อไปนี้ (ตอบเพียง ๕ ข้อ)

๑. ในเวลาประพฤติวิญญานวิธี คืออยู่กรรม เพื่อออกจากอาบัติสังฆาทิเสส
๒. ในเวลาถูกสงฆ์ทำอุกเขปนียกรรม ที่ถูกห้ามสม โภคและสังวาส
๓. ในเวลาเปลี่ยกาย
๔. ในเวลาเข้าบ้านหรือเดินอยู่ตามทาง
๕. ในเวลาอยู่ในที่มีมืดที่แลไม่เห็นกัน
๖. ในเวลาที่ท่านไม่รู้ คือนอนหลับหรือขลุกขลู่อยู่ด้วยฐานะอย่างหนึ่ง หรือส่งใจไปอื่น แม้ไหว้ ท่านก็คงไม่ใส่ใจ
๗. ในเวลาขบฉันอาหาร
๘. ในเวลาถ่ายอุจจาระ ถ่ายปัสสาวะ ฯ

๕. เพื่อแสดงความเคารพในภิกษุผู้มีพรรษามากกว่า เมื่ออยู่ในกุฎิเดียวกับท่าน ควรปฏิบัติตนอย่างไร ? (๒๕๕๑)

ตอบ : ควรปฏิบัติตนอย่างนี้ คือ จะทำสิ่งใดๆ ควรขออนุญาตท่านก่อน เช่น จะสอนธรรม จะอธิบายความ จะสาธยาย จะแสดงธรรม จะจุดจะดับไฟ จะเปิดจะปิดหน้าต่าง ห้ามมิให้ทำตามอำเภอใจ ฯ

กัณฑ์ที่ ๑๖ จำพรรษา

๑. ชุระเป็นเหตุไปด้วยสัตตาหกรณียะที่ท่านกล่าวไว้ในบาลี มีอะไรบ้าง ? (๒๕๕๘)

ตอบ : มี

๑. สหธรรมิกหรือมารดาบิดาเจ็บไข้ รู้เข้า ไปเพื่อรักษาพยาบาล
๒. สหธรรมิกกระแสนจะสึก รู้เข้า ไปเพื่อระงับ
๓. มีกิจสงฆ์เกิดขึ้น เป็นต้นว่า วิหารชำรุดลงในเวลานั้น ไปเพื่อหาเครื่องทัพพสัมภาระมาปฏิสังขรณ์
๔. ทายกต้องการจะบำเพ็ญกุศล ส่งมานิมนต์ ไปเพื่อบำรุงศรัทธาของเขา หรือแม้ชุระอื่นนอกจากนี้ ที่เป็นกิจลักษณะ อนุโลมตามนี้ ฯ

๒. สัตตาหกรณียะ คืออะไร ? มีวิธีปฏิบัติอย่างไร ? (๒๕๕๗)

ตอบ : สัตตาหกรณียะ คือชุระเป็นเหตุให้ภิกษุออกจากวัดในระหว่างพรรษาได้ ๗ วัน โดยที่พรรษาไม่ขาด ด้วยเหตุ คือ

๑. สหธรรมิกหรือมารดาบิดาเจ็บไข้ ฐู่เข้า ไปเพื่อรักษาพยาบาลก็ได้
๒. สหธรรมิกกระสันจะสึก ฐู่เข้า ไปเพื่อระงับ
๓. มีกิจสงฆ์เกิดขึ้น เป็นต้นว่า วิหารชำรุดในเวลานั้น ไปเพื่อหาเครื่องที่พหสัมพันธ์
ภาระ (วัสดุก่อสร้าง) มาปฏิสังขรณ์ซ่อมแซมได้อยู่
๔. ทายกต้องการบำเพ็ญกุศลนิมนต์ไปเพื่อบำรุงศรัทธา ของเขาได้อยู่ แม้ธุระอื่น
นอกจากนี้ ที่เป็นกิจจะลักษณะ อนุโลมตามนี้ เกิดขึ้น ไปก็ได้เหมือนกัน

๓. วันเข้าพรรษาในบาลีกล่าวไว้ ๒ วัน คือวันเข้าพรรษาต้น และวันเข้าพรรษาหลัง ใน
แต่ละอย่าง กำหนดวันไว้อย่างไร ? (๒๕๕๖)

ตอบ : วันเข้าพรรษาต้น กำหนดเมื่อพระจันทร์เพ็ญเสวยฤกษ์อาสาฬหะล่วงไปแล้ววัน
หนึ่ง คือ วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘
วันเข้าพรรษาหลัง กำหนดเมื่อพระจันทร์เพ็ญเสวยฤกษ์อาสาฬหะนั้นล่วงแล้ว
เดือน ๑ คือ วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๙ ฯ

๔. ภิกษุอยู่จำพรรษาครบ ๓ เดือนจนได้ปวารณา ย่อมได้อานิสงส์แห่งการจำพรรษา
อะไรบ้าง ? (๒๕๕๕)

ตอบ : ได้รับอานิสงส์ ๕ อย่าง คือ

- ๑) เทียวไปไม่ต้องบอกลาตามสิกขาบทที่ ๖ แห่งอเจลกวรรคในปาจิตตยกัณฑ์
  - ๒) เทียวจาริกไปไม่ต้องถือเอาไตรจีวรไปครบสำหรับ
  - ๓) ฉันทคณ โภชน์ (การฉันทอาหารเป็นหมู่) และปรัมปร โภชน์ (โภชนะทีหลัง) ได้
  - ๔) เก็บอดิเรกจีวรไว้ได้ตามปรารถนา
  - ๕) จีวรอันเกิดขึ้นในที่นั้น เป็นของได้แก่พวกเธอ
- ทั้งได้โอกาสเพื่อกรานกฐิน และรับอานิสงส์ ๕ นั้นเพิ่มออกไปอีก ๔ เดือนตลอด
 همینตฤดู ฯ

กัณฑ์ที่ ๑๗ อุโบสถและปวารณา

๑. ภิกษุอยู่จำพรรษาแล้ว มีเหตุไปที่อื่น ผูกลใจจะกลับมาให้ทันในวันนั้น แต่กลับมาไม่
ทัน เช่นนี้พรรษาขาดหรือไม่ ? เพราะเหตุใด ? (๒๕๕๕)

ตอบ : ถ้าไปด้วยธุระที่ทรงอนุญาตให้ไปด้วยสัตตทาหกรณียะ พรรษาไม่ขาด เพราะยังอยู่
ในพระพุทธานุญาตนั่นเอง ทั้งจิตคิดจะกลับก็มีอยู่ ถ้าไปด้วยมิใช่ธุระที่เป็น
สัตตทาหกรณียะพรรษาขาด ฯ

๒. สงฆ์สวดปาฏิโมกข์อยู่ ภิกษุอื่นมาถึง หรือมาถึงเมื่อสวดจบแล้ว ฟังปฏิบัติอย่างไร ?

ตอบ : ฟังปฏิบัติอย่างนี้ คือ ถ้าภิกษุมาใหม่มากกว่า ภิกษุที่ประชุมกันอยู่ ต้องสวดตั้งต้น

ใหม่ ถ้าเท่ากันหรือน้อยกว่า ส่วนที่สวดไปแล้วก็แล้วไป ให้ภิกษุที่มาใหม่ฟังส่วนที่ยังเหลืออยู่ ถ้าสวดจบแล้ว จะมามากกว่าหรือน้อยกว่า ก็ไม่ต้องสวดซ้ำอีก ให้ภิกษุที่มาใหม่บอกปารีสุทธิในสำนักภิกษุผู้ฟังปาฏิโมกข์แล้ว ฯ

๓. ทรงอนุญาตให้สวดปาฏิโมกข์ย่อเพราะเหตุฉุกเฉิน ๑๐ อย่าง จงบอกมาสัก ๕ อย่าง (๒๕๕๓)

ตอบ : เหตุฉุกเฉิน ๑๐ อย่างที่ทรงอนุญาตให้สวดปาฏิโมกข์ย่อได้ คือ

๑. พระราชาเสด็จมา เลิกสวดพระปาฏิโมกข์เพื่อรับเสด็จ
๒. โจรปล้น เลิกสวดเพื่อหนีภัย
๓. ไฟไหม้ เลิกสวดเพื่อดับไฟ
๔. น้ำหลากมา เลิกสวดเพื่อหนีน้ำ ถ้าสวดกลางแจ้ง ฝนตกลงมา เลิกสวดเพื่อหนีฝน
๕. คนมามาก เลิกสวดเพื่อจะรู้เหตุ หรือเพื่อทำการต้อนรับได้อยู่
๖. ฝนเข้าภิกษุ เลิกสวดเพื่อขับผี
๗. สัตว์ร้าย มีเสือ เป็นต้น เข้ามาในอาราม เลิกสวดเพื่อขับไล่
๘. รุ้ร้ายเลื้อยเข้ามาในที่ประชุม เลิกสวดเพื่อขับไล่เช่นเดียวกัน
๙. ภิกษุเกิดอาพาธ โรคร้ายขึ้นในที่ประชุม อันเป็นอันตรายแก่ชีวิต เลิกสวดเพื่อเยียวยาแก้ไข แม้มีอันตรายถึงกับสิ้นชีวิตในที่นั้นก็เหมือนกัน
๑๐. มีอันตรายแก่พรหมจรรย์ เช่น มีใครมาเพื่อจับภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง เลิกสวดเพราะความอลหม่าน (เลือกตอบเพียง ๕ ข้อ)

๔. ในวัดหนึ่งมีภิกษุอยู่กัน ๔ รูป ๓ รูป ๒ รูป ๑ รูป เมื่อถึงวันอุโบสถพึงปฏิบัติอย่างไร ? (๒๕๕๖)

ตอบ : มีภิกษุ ๔ รูป พึงประชุมกันในอุโบสถ สวดปาฏิโมกข์

มีภิกษุ ๓ รูป พึงประชุมกันทำปารีสุทธิอุโบสถ รูปหนึ่งสวดประกาศญัตติจบแล้ว แต่ละรูปพึงบอกความบริสุทธิ์ของตน

มีภิกษุ ๒ รูป ไม่ต้องตั้งญัตติ พึงบอกความบริสุทธิ์แก่กันและกัน

มีภิกษุ ๑ รูป พึงอธิษฐาน หรือมีภิกษุต่ำกว่า ๔ รูป จะไปทำสังฆอุโบสถกับสงฆ์ในอาวาสอื่น ก็ควร ฯ

๕. สังฆกรรม ๓ อย่างนี้ คือ การสวดปาฏิโมกข์ อุปสมบทกรรมและอัปภาณกรรม มีจำกัดจำนวนสงฆ์อย่างน้อยเท่าไร จึงจะถูกต้องตามพระวินัย ? (๒๕๕๕)

ตอบ : การสวดปาฏิโมกข์ ต้องการสงฆ์จตุรกร คือ ๔ รูป เป็นอย่างน้อย

อุปสมบทกรรมในปัจจุบันประเทศไทย ต้องการสงฆ์ปัญจวรรค คือ ๕ รูป เป็นอย่างน้อย

อุปสมบทกรรมในมัธยมประเทศ ต้องการสงฆ์ทศวรรค คือ ๑๐ รูป เป็นอย่างน้อย
อัปภาณกรรมต้องการสงฆ์วิศติวรรค คือ ๒๐ รูป เป็นอย่างน้อย ฯ

๖. ปวารณามีกี่อย่าง ? อะไรบ้าง ? ในอวาสหนึ่งมีภิกษุจำพรรษา ๓ รูป เมื่อถึงวัน
ปวารณา ฟังปฏิบัติอย่างไร ? (๒๕๕๕)

ตอบ : มี ๓ อย่าง คือ ตั้งฆปวารณา คณปวารณา และบุคคลปวารณา ฯ

ฟังทำคณปวารณา ฯ

๗. ในวัดที่ไม่มีภิกษุผู้ทรงจำปาติโมกข์ได้จนจบ ถึงวันอุโบสถ สวดเท่าที่จำได้แล้วชักสุต
บท (สวดย่อ) โดยอ้างว่า เกิดเหตุฉุกเฉิน ถูกต้องหรือไม่ ? เพราะเหตุใด ? (๒๕๕๔)

ตอบ : สวดปาติโมกข์ย่อ นั้น ถูกต้องแล้ว แต่จะอ้างว่าสวดย่อเพราะเกิดเหตุฉุกเฉินนั้น ไม่
ถูกต้อง ฯ

เพราะการสวดย่อเนื่องจากจำได้ไม่หมด ทรงอนุญาตไว้แผนกหนึ่งต่างหาก ไม่จัด
เข้าในเหตุฉุกเฉิน ๑๐ ประการ ฯ

๘. สภาคาบัตติ คืออาบัติเช่นไร ? ภิกษุต้องสภาคาบัตติ จะฟังปฏิบัติอย่างไร ? (๒๕๕๔)

ตอบ : คือ อาบัติที่ภิกษุต้องวัตถุเดียวกัน เพราะล่วงละเมิดสิกขาบทเดียวกัน ฯ

เมื่อภิกษุต้องสภาคาบัตติ ห้ามไม่ให้แสดงอาบัตินั้นต่อกัน ห้ามไม่ให้รับอาบัติของ
กัน ให้แสดงในสำนักภิกษุอื่น ถ้าสงฆ์ต้องสภาคาบัตติทั้งหมดต้องส่งภิกษุรูปหนึ่ง
ไปแสดงในที่อื่น ภิกษุที่เหลือจึงแสดงในสำนักของภิกษุนั้น ฯ

๙. วินัยกรรม กับ สังฆกรรม มีความหมายต่างกันอย่างไร ? การทำวินัยกรรมนั้น มี
จำกัดบุคคลและสถานที่บ้างหรือไม่อย่างไร ? (๒๕๕๑)

ตอบ : ต่างกันดังนี้ กรรมที่ภิกษุแต่ละรูปหรือหลายรูปจะฟังทำตามพระวินัย เช่น พิณฑุ
อธิษฐานวิกัปจิวร เป็นต้น เรียกว่าวินัยกรรม กรรมที่ภิกษุครบองค์เป็นสงฆ์ มี
จำนวนอย่างต่ำตั้งแต่ ๔ รูปขึ้นไปจะฟังทำ เช่น อปโลกนกรรม เป็นต้น เรียก
ว่าสังฆกรรม ฯ

จำกัดบุคคลและสถานที่ไว้ดังนี้

๑. แสดงอาบัติ ต้องแสดงแก่ผู้เป็นภิกษุด้วยกัน

๒. อธิษฐาน ต้องทำเอง

๓. วิกัป ต้องวิกัปแก่สหธรรมิกทั้ง ๕ คือ ภิกษุ ภิกษุณี นางสิกขมานา สามเณร
สามเณรีรูปใดรูปหนึ่ง

๔. ห้ามไม่ให้ทำในที่มืด แต่ทำในสีมาหรือนอกสีมาใช้ได้ทั้งนั้น ฯ

๑๐. ในวัดหนึ่ง ถ้ามีภิกษุจำพรรษา ๔ รูป ๓ รูป ๒ รูป หรือ ๑ รูป เมื่อถึงวันอุโบสถพึงปฏิบัติอย่างไร ? (๒๕๕๓)

ตอบ : ๔ รูป พึงประชุมกันในโรงอุโบสถสวดปาติโมกข์

๓ รูป พึงประชุมกันทำปาริสุทธิอุโบสถ ดังนี้ ประชุมกันในโรงอุโบสถแล้วรูปหนึ่งสวด ประกาศจบแล้ว แต่ละรูปพึงบอกความบริสุทธิ์ของตน

๒ รูป ไม่ต้องตั้งญัตติ พึงบอกความบริสุทธิ์แก่กันและกัน

๑ รูป พึงอธิษฐาน ฯ

๑๑. บุพพกรรมและบุพพกิจ ในการทำอุโบสถสวดปาติโมกข์ ต่างกันอย่างไร ? (๒๕๕๘)

ตอบ : ต่างกันอย่างนี้ บุพพกรรมเป็นกิจที่ภิกษุพึงทำ ก่อนแต่ประชุมสงฆ์ มีกวาดบริเวณที่ประชุมเป็นต้น ส่วนบุพพกิจเป็นกิจที่ภิกษุพึงทำก่อนแต่สวดปาติโมกข์ มีนำปาริสุทธิของภิกษุผู้อาพาธมา เป็นต้น ฯ

๑๒. บุพพกรรมและบุพพกิจ ในการทำอุโบสถต่างกันอย่างไร ? ในวัดที่มีภิกษุ ๓ รูป เมื่อถึงวันอุโบสถจะต้องทำบุพพกรรมและบุพพกิจหรือไม่ เพราะเหตุไร ? (๒๕๕๒)

ตอบ : บุพพกรรม คือ ธรรมเนียมอันจะพึงกระทำให้เสร็จก่อนประชุมสงฆ์

ส่วนบุพพกิจ เป็นธุระอันจะพึงทำก่อนแต่สวดปาติโมกข์ ฯ

บุพพกรรมนั้นเป็นธรรมเนียม จะต้องทำเพราะต้องไปประชุมกันตามกิจ

ส่วนบุพพกิจนั้นไม่ต้องทำเพราะภิกษุ ๓ รูปไม่ต้องสวดปาติโมกข์ ฯ

๑๓. ภิกษุจำพรรษาอยู่ด้วยกัน ๕ รูป ๔ รูป ๓ รูป ๒ รูป หรืออยู่รูปเดียว ถึงวันปวารณา พึงปฏิบัติอย่างไร ? (๒๕๕๒)

ตอบ : อยู่ด้วยกัน ๕ รูป พึงทำปวารณาเป็นการสงฆ์

อยู่ด้วยกัน ๔ รูป ๓ รูป ๒ รูป พึงทำปวารณาเป็นการคณะ

อยู่รูปเดียว พึงอธิษฐานเป็นการบุคคล ฯ

๑๔. การทำอุโบสถสวดปาติโมกข์ นอกจากวันพระจันทร์เพ็ญและพระจันทร์ดับแล้วยังทรงอนุญาตให้ทำได้ในวันใดอีก ? อุโบสถเช่นนั้นเรียกว่าอะไร ? (๒๕๕๑)

ตอบ : ในวันที่ภิกษุผู้แตกกันปรองดองกันได้ ฯ เรียกว่า สามัคคีอุโบสถ ฯ

๑๕. ในวัดหนึ่งมีภิกษุจำพรรษา ๔ รูป เมื่อถึงวันปวารณาออกพรรษาพึงทำอย่างไร ?

ถ้ามีภิกษุอาคันตุกะสัตตาหมาสมาทบทอีก ๕ รูป จะพึงปฏิบัติอย่างไร ? (๒๕๕๑)

ตอบ : ในวันมหาปวารณาพึงทำคณะปวารณา โดยรูปหนึ่งตั้งญัตติแล้วกล่าวปวารณาตามลำดับพรรษา ฯ

ถ้ามีภิกษุอาคันตุกะเสด็จมาเพิ่มอีก ๕ รูป พึงทำปวารณาเป็นสังฆปวารณา
แล้วกล่าวปวารณาตามลำดับพรรษา ฯ

กัณฑ์ที่ ๑๘ อุปปลกิริยา

๑. ภิกษุได้ชื่อว่า “กุลปสาทโก ผู้ยังตระกูลให้เสื่อมใส” เพราะมีปฏิปทาอย่างไร ?

ตอบ : เพราะมีปฏิปทาอย่างนี้ คือเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยอาจารย์ ไม่ทอดตนเป็นคนสนิทของ
สกุล โดยฐานเป็นคนเลว และอีกอย่างหนึ่ง ไม่รุกราน ตัครอนเขา แสดงเมตตาจิต
ต่อเขาประพฤติพอดีพองาม ยังความเลื่อมใสนับถือของเขาให้เกิดในตน ฯ

๒. ภิกษุได้ชื่อว่าผู้ประทุษร้ายสกุล กับภิกษุได้ชื่อว่าผู้ยังสกุลให้เสื่อมใส เพราะมีความ
ประพฤติต่างกันอย่างไร ? (๒๕๕๖)

ตอบ : ต่างกันอย่างนี้ ภิกษุผู้ประทุษร้ายสกุล เป็นผู้ประพฤติให้เขาเสียศรัทธาเลื่อมใส
ประจบเขาด้วยกิริยาทำตนอย่างคฤหัสถ์ ให้ของกำนัลแก่สกุลอย่างคฤหัสถ์เขาทำ
ยอมตนให้เขาใช้สอย หรือด้วยอาการเอาเปรียบโดยเชิงให้สิ่งของเล็กน้อยด้วยหวัง
ได้มาก ส่วนภิกษุผู้ยังสกุลให้เสื่อมใส เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยอาจารย์ ไม่ทอดตนเป็น
คนสนิทของสกุล โดยฐานเป็นคนเลว ไม่รุกราน ตัครอนเขา แสดงเมตตาจิต
ประพฤติพอดีพองาม ทำให้เขาเลื่อมใสนับถือตน ฯ

๓. อนามัฏฐบิณฑบาตได้แก่โภชนะเช่นไร ? มีข้อห้ามตามพระวินัยไว้อย่างไร ?
(๒๕๕๖)

ตอบ : ได้แก่โภชนะที่ภิกษุได้มาซึ่งไม่ได้หีบไว้ฉันทัน ฯ

มีข้อห้ามไม่ให้ภิกษุให้แก่คฤหัสถ์อื่นนอกจากมารดาและบิดา ฯ

๔. ภิกษุได้รับการสรรเสริญว่า กุลปสาทโก ผู้ยังตระกูลให้เสื่อมใส กับภิกษุผู้ได้รับการ
ตำหนิว่า กุลทูลโก ผู้ประทุษร้ายตระกูล เพราะมีความประพฤติเช่นไร ? (๒๕๕๔)

ตอบ : ภิกษุผู้ได้รับการสรรเสริญว่า กุลปสาทโก เพราะถึงพร้อมด้วยอาจารย์ ไม่ทอดตน
เป็นคนสนิทของสกุล โดยฐานเป็นคนเลว ไม่รุกราน ตัครอนเขา แสดงเมตตาจิต
ประพฤติพอดีพองาม ทำให้เขาเลื่อมใสนับถือตน ฯ

ส่วนภิกษุผู้ได้รับการตำหนิว่า กุลทูลโก ผู้ประทุษร้ายสกุล เพราะประพฤติให้เขา
เสียศรัทธาเลื่อมใส ประจบเขาด้วยกิริยาทำตนอย่างคฤหัสถ์ ให้ของกำนัลแก่สกุล
อย่างคฤหัสถ์เขาทำกัน ยอมตนให้เขาใช้สอย หรือด้วยอาการเอาเปรียบโดยเชิงให้
สิ่งของเล็กน้อยด้วยหวังได้มาก ฯ

๕. อุปปลกิริยา คืออะไร ? มีกี่อย่าง ? อะไรบ้าง ? (๒๕๕๘)

ตอบ : คือการทำนอกริตนอกรอยของสมณะ ฯ มี ๓ อย่าง ฯ คืออนาจาร ได้แก่ความ

ประพจน์ไม่ดีไม่งาม ปาปสมาจาร ได้แก่ ความประพจน์เลวทราม และอนนสนา
ได้แก่ความหาเลี้ยงชีพไม่สมควร ฯ

๖. อุปปลกิริยา คืออะไร ? ความประพจน์เช่นไรจัดเข้าใน อนาจารปาปสมาจาร
อนนสนา ? (๒๕๕๓)

ตอบ : คือ การทำนกรัตนกรอยของสมณะ ฯ

ความประพจน์ไม่ดีไม่งาม และเล่นมีประการต่าง ๆ จัดเข้าในอนาจาร
ความประพจน์เลวทราม จัดเข้าในปาปสมาจาร, ความเลี้ยงชีพไม่สมควร จัดเข้า
ในอนนสนา ฯ

๗. การทำนกรัตนกรอยของสมณะที่เรียกว่า อนาจาร ปาปสมาจาร และอนนสนา
ได้แก่ ความประพจน์เช่นไร ? รวมเรียกว่าอะไร ? (๒๕๕๒)

ตอบ : อนาจาร ได้แก่ ความประพจน์ไม่ดี ไม่งาม และเล่นมีประการต่าง ๆ

ปาปสมาจาร ได้แก่ ความประพจน์เลวทราม

อนนสนา ได้แก่ ความเลี้ยงชีพไม่สมควร ฯ รวมเรียกว่าอุปปลกิริยา ฯ

๘. ภิกษุได้ชื่อว่า “กุลทูลโก ผู้ประทุษร้ายสกุล” เพราะประพจน์อย่างไร ? (๒๕๕๑)

ตอบ : เพราะประพจน์ให้เขาเสียศรัทธาเลื่อมใส คือ เป็นผู้ประจบเขาด้วยกิริยาทำตนอย่าง
คฤหัสถ์ ขอมตนให้เขาใช้สอย หรือด้วยอาการเอาเปรียบ โดยเชิงให้สิ่งของเล็กน้อย
ด้วยหวังได้มาก ฯ

๙. อนาจาร หมายถึงอะไร ? เล่นอย่างไรบ้าง จัดเป็นอนาจาร ?

ตอบ : อนาจาร หมายถึง ความประพจน์ไม่ดีไม่งาม และการเล่นมีประการต่าง ๆ ฯ

เล่นอย่างเด็ก เล่นคะนอง เล่นพนัน เล่นปู้ปู้ย่า เล่นอิงคะนิง จัดเป็นอนาจาร ฯ

กัณฑ์ที่ ๑๕ กาลิก ๔

๑. กาลิก ๔ ได้แก่อะไรบ้าง ? โภชนะ ๕ เกสัช ๕ จัดเป็นกาลิกอะไร ? (๒๕๕๓)

ตอบ : กาลิก ๔ คือ ๑.ยวกาลิก ๒.ยามกาลิก ๓.สัตตาทกาลิก ๔.ยวชีวิก ฯ,

โภชนะ ๕ จัดเป็นยวกาลิก,

เกสัช ๕ จัดเป็นสัตตาทกาลิก ฯ

๒. เกสัช ๕ มีอะไรบ้าง จัดเป็นกาลิกอะไร ? (๒๕๕๕)

ตอบ : เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย ฯ จัดเป็นสัตตาทกาลิก ฯ

๓. ยวกาลิกกับยวชีวิกได้แก่กาลิกเช่นไร ? กาลิกระคนกันมีกฎเกณฑ์กำหนดอายุไว้
อย่างไร ? จงยกตัวอย่าง (๒๕๕๓)

ตอบ : ยวกาลิก ได้แก่ ของที่ให้บริโภคได้ชั่วคราว ตั้งแต่เช้าถึงเที่ยงวัน

ยาวชีวิก ได้แก่ ของที่ให้กับริโอกได้เสมอไป ไม่มีจำกัดกาล ฯ

กฎเกณฑ์กำหนดอายุตามกาลิกที่มีอายุน้อยที่สุด ฯ เช่น ยามง เป็นยาวชีวิกคลุกกับน้ำผึ้งที่เป็นสัตตาทกาลิก ต้องถืออายุ ๗ วัน เป็นเกณฑ์ ฯ

๔. คำว่า อันโตวภูฐะ อันโตปัททะ สามปัททะ หมายถึงอะไร ? (๒๕๕๓)

ตอบ : อันโตวภูฐะ หมายถึง ยาวกาลิกที่ภิกษุเก็บไว้ในที่อยู่ของตน ฯ

อันโตปัททะ หมายถึง ยาวกาลิกที่ภิกษุหุงต้มภายใน (ที่อยู่ของตน) ฯ

สามปัททะ หมายถึง ยาวกาลิกที่ภิกษุทำให้สุกเอง ฯ

๕. กาลิกคืออะไร ? มีอะไรบ้าง ? กาลิกระคนกันมีกำหนดอายุไว้อย่างไร ? จงยกตัวอย่าง (๒๕๕๒)

ตอบ : ของที่จะพึงกลืนให้ล่วงลำคองไป ฯ มีดังนี้ ยาวกาลิก ยามกาลิก สัตตาทกาลิก และยาวชีวิก ฯ

กำหนดอายุตามกาลิกที่มีอายุน้อยที่สุดเป็นเกณฑ์ เช่น เอยามงที่เป็นยาวชีวิกซึ่งไม่จำกัดอายุคลุกกับน้ำผึ้งที่เป็นสัตตาทกาลิกซึ่งมีกำหนดอายุไว้ ๗ วัน ดังนี้ต้องถืออายุ ๗ วันเป็นเกณฑ์ ฯ

๖. กาลิก มีเท่าไร ? อะไรบ้าง ? กล้วยดองน้ำผึ้งเป็นกาลิกอะไร ? (๒๕๕๑)

ตอบ : มี ๔ ฯ

ยาวกาลิก ยามกาลิก สัตตาทกาลิก ยาวชีวิก ฯ

กล้วยดองน้ำผึ้งเป็นยาวกาลิก ฯ

กัณฑ์ที่ ๒๐ ภัณฑะต่างเจ้าของ

๑. ภัณฑะของภิกษุผู้มรณภาพ จะตกเป็นของใคร ?

ภิกษุผู้อุปฐากจะถือเอาด้วยวิสาสะได้หรือไม่ ? จงอธิบาย (๒๕๕๘)

ตอบ : ตกเป็นของสงฆ์ ฯ

ไม่ได้ เพราะการจะถือเอาด้วยวิสาสะ ต้องถือเอาในเวลาที่เขาของภัณฑะยังมีชีวิตอยู่

๒. ลักษณะถือวิสาสะที่มาจากพระบาลีมีอะไรบ้าง ? (๒๕๕๓)

ตอบ : ลักษณะการถือวิสาสะในบาลี มีองค์ ๕ คือ

๑. เป็นผู้เคยได้เห็นกันมา

๒. เป็นผู้เคยคบกันมา

๓. ได้พูดกันไว้

๔. ยังมีชีวิตอยู่

๕. รู้ว่าของของผู้นั้น เราถือเอาแล้วเขาจักพอใจ

๔. องค์ที่เป็นลักษณะแห่งการถือวิสาสะ คืออะไรบ้าง ? เห็นว่าข้อไหนสำคัญ ? (๒๕๕๕)

ตอบ : คือ เป็นผู้เคยได้เห็นกันมา ๑ เป็นผู้เคยคบกันมา ๑ ได้พูดคุยไว้ ๑ ยังมีชีวิตอยู่ ๑
รู้ว่าของนั้นเราถือเอาแล้วเขาจักพอใจ ๑ ๗

เห็นว่าข้อสุดท้ายสำคัญ ๗

กัณฑ์ที่ ๒๑ วินัยกรรม

๑. ภิกษุจะเปลี่ยนไตรครอง ทิ้งปฏิบัติตามลำดับอย่างไรบ้าง ? (๒๕๕๗)

ตอบ : กรณีปกติเมื่อถึงเวลาเปลี่ยนจีวรเก่าที่ดี จีวรกฐินก็ดี ต้องกล่าวคำสละผ้าเสียก่อน
แล้วทำพิณฑุ แล้วถือธวัชฐานผ้าตามชื่อ จีวร สังฆาฏิ สบง ตามภาษาบาลี,
กรณีจีวรถูกขโมยไปหรือสูญหายต้องกล่าวคำถอนเสียก่อน ทำความอาลัยแล้วนำ
ผ้าผืนใหม่มาทำพิณฑุ ธรวัชฐานตามลำดับ

๒. ผ้าบริวารโกล ได้แก่ผ้าเช่นไร ? การอธิษฐานด้วยกายกับการอธิษฐานด้วยวาจา
ต่างกันอย่างไร ? (๒๕๕๘)

ตอบ : ได้แก่ ผ้าที่ไม่ใช่ของใหญ่ถึงกับนุ่งห่มได้ เช่น ผ้ากรองน้ำ ถูบตา ยาม ๗
การอธิษฐานด้วยกาย คือ การใช้มือจับหรือลูบบริวารที่จะอธิษฐานแล้ว ทำความ
ผูกใจ ตามคำอธิษฐานนั้น ๆ ส่วนการอธิษฐานด้วยวาจา คือ การเปล่งคำอธิษฐาน
นั้น ๆ ไม่ถูกของด้วยกายก็ได้ ๗

๓. ผ้าต่อไปนี้ คือ สังฆาฏิ อันตราวาสก นิสีทนะ ผ้าอาบน้าฝน ผ้าเช็ดปาก ผ้าถูบาตร
ผืนใดที่ทรงอนุญาตให้อธิษฐานได้เพียงผืนเดียว ? (๒๕๕๙)

ตอบ : สังฆาฏิ นิสีทนะ อันตราวาสก และผ้าอาบน้าฝน ๗

๔. การแสดงอาบัติ การอธิษฐาน การทำวิกัป ในทางพระวินัยเรียกว่าอะไร ? การทำกิจ
เหล่านี้จำกัดบุคคลไว้อย่างไร ? (๒๕๕๒)

ตอบ : เรียกว่า วินัยกรรม ๗

การแสดงอาบัติ จำกัดภิกษุผู้รับ ต้องเป็นภิกษุผู้มีสังวาสเดียวกัน

การอธิษฐานให้ทำเอง

การทำวิกัป จำกัดผู้รับ ต้องทำกับสหธรรมิกทั้ง ๕ คือ ภิกษุ ภิกษุณี สามเณร
สามเณรี สิกขมานา รูปใดรูปหนึ่ง ๗

กัณฑ์ที่ ๒๒ ปกิณณะ

๑. มหาปเทศ แปลว่าอะไร ? ทรงประทานไว้เพื่อประโยชน์อะไร ? (๒๕๕๘)

ตอบ : แปลว่า ข้อสำหรับอ้างใหญ่ ๗ เพื่อเป็นหลักแห่งการวินิจฉัยทั้งในทางธรรมทั้ง

ในทางวินัย ฯ

๒. ศึกษารู้ได้ชื่อว่า อาจารย์โคจรสัมปันโน ผู้ถึงพร้อมด้วยมารยาทและโคจร เพราะประพฤติปฏิบัติเช่นไร ? (๒๕๕๕)

ตอบ : เพราะมีความประพฤติปฏิบัติสุภาพเรียบร้อยสมบูรณ์ด้วยอภิสมาจาริกวัตร เว้นจากอโคจร คือบุคคลและสถานที่ที่ไม่ควรไป ฯ

๓. ศึกษารู้ได้ชื่อว่าโคจรสัมปันโนผู้ถึงพร้อมด้วยโคจรเพราะปฏิบัติอย่างไร ? (๒๕๕๓)

ตอบ : เพราะเว้นอโคจร ๖ จะไปหาใครหรือจะไปที่ไหน เลือคนบุคคล เลือสถานอันสมควร ไปเป็นกิจลักษณะในเวลาอันควร ไม่ไปพำเพ็ญ กลับในเวลาประพฤติตนไม่ให้เป็นที่รังเกียจของเพื่อนสหธรรมิกเพราะการไปเที่ยว ฯ

๔. ศึกษารู้จะฉันสิ่งใด ๆ ต้องรับประทานก่อน มีกรณียกเว้นเป็นพิเศษอะไรบ้างที่ไม่ต้องรับประทานก่อนก็ฉันได้ ? (๒๕๕๓)

ตอบ : ยกเว้นเป็นพิเศษเฉพาะภิกษุอาพาธถูกงูกัด ให้ฉันขามหาวิกัฏ ๔ คือมูตร อุท เต้า และดินได้ ฯ

๕. ศึกษารู้ได้ชื่อว่าระดับพระศาสนาให้รุ่งเรืองเพราะประพฤติปฏิบัติเช่นไร ? จงชี้แจง (๒๕๕๒)

ตอบ : เพราะมีความประพฤติปฏิบัติสุภาพเรียบร้อย สมบูรณ์ด้วยอภิสมาจาริกวัตร เว้นจากบุคคล และสถานที่ที่ไม่ควรไป คืออโคจร เป็นผู้ได้ชื่อว่าอาจารย์โคจรสัมปันโน ผู้ถึงพร้อมด้วยมารยาท และโคจรอันเป็นคู่กับคุณบทว่า สีสัมปันโน ผู้ถึงพร้อมด้วยศีล ฯ

*****